Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
EVGENI TANCHEV IŠVADA,
pateikta 2019 m. birželio 27 d.[1]

Sujungtos bylos C-585/18, C-624/18 ir C-625/18

A.K. (C-585/18)
prieš
Krajowa Rada Sądownictwa
ir
C.P. (C-624/18)
D.O. (C-625/18)
prieš
Sąd Najwyższy (C-624/18 ir C-625/18),
dalyvaujant
Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową

(*Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 267 straipsnis – Teisinės valstybės principas – ESS 2 straipsnis – ESS 19 straipsnio 1 dalis – Veiksmingos teisminės gynybos principas – Teismų nepriklausomumo principas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 47 ir 51 straipsniai – Nacionalinės priemonės, pagal kurias sudaroma Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegija – Nacionalinės priemonės, kuriomis keičiama Nacionalinės teismų tarybos narių teisėjų skyrimo tvarka – Sąjungos teisės viršenybė – Įgaliojimai netaikyti nacionalinės teisės aktų, prieštaraujančių Sąjungos teisei“

1 Originalo kalba: anglų.

I. Įžanga

1. Šios bylos, kaip ir klausimai, kuriuos nagrinėjau savo išvadose bylose *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18) ir *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18)[2], susijusios su Lenkijos teisingumo sistemos reforma, pradėta 2017 m. nustatytomis priemonėmis, dėl kurių Komisija pateikė pagrįstą pasiūlymą pagal ESS 7 straipsnio 1 dalį dėl teisinės valstybės principo Lenkijoje[3] ir kurios susilaukė didelės tarptautinės kritikos[4].

2. Jos susijusios su ieškiniais, iš dalies grindžiamais Sąjungos teise, kuriuos *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegijoje pareiškė teisėjai, paveikti Lenkijos priemonių, kuriomis buvo sumažintas teisėjų pensinis amžius. 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18)[5] Teisingumo Teismas pripažino šias priemones nesuderinamomis su Lenkijos įsipareigojimais pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nes jos neatitinka teisėjų nepašalinamumo ir teismų nepriklausomumo principų, kurie abu yra saugomi pagal Sąjungos teisę.

3. Nors pagal valstybės narės teisę naujai sukurtai Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijai pavesta nagrinėti ieškinius, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Drausmės bylų kolegija užtikrina pakankamas nepriklausomumo garantijas pagal Sąjungos teisę, kad nagrinėtų šiuos ieškinius. Taip yra atsižvelgiant į tai, kad teisėjų, kuriuos Respublikos Prezidentas gali skirti į Drausmės bylų kolegiją, grupę atrenka *Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teisėjų taryba, toliau – NTT), institucija, įgaliota užtikrinti teismų nepriklausomumą Lenkijoje. Vis dėlto Lenkijos teisės aktų leidėjas sukėlė abejonių dėl NTT nepriklausomumo, pakeisdamas jos narių teisėjų skyrimo tvarką. Šiuo metu jos sudėtį daugiausia lemia teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijos.

4. Be to, kyla konkretesnių susirūpinimą keliančių klausimų, susijusių su NTT taikoma Drausmės bylų kolegijos teisėjų atrankos tvarka.

2 Be šių bylų, Teisingumo Teisme nagrinėjamos kelios kitos bylos, susijusios su Lenkijos teisingumo sistemos reforma, įskaitant Lenkijos Aukščiausiojo Teismo (C-522/18, C-537/18 ir C-668/18), Lenkijos vyriausiojo administracinio teismo (C-824/18) ir Lenkijos žemesnės instancijos teismų (C-558/18, C-563/18 ir C-623/18) pateiktus prašymus priimti prejudicinį sprendimą, taip pat du Komisijos pareikštus ieškinius Lenkijai dėl įsipareigojimų neįvykdymo (C-619/18 ir C-192/18). Siekdamas aiškumo pažymiu, kad su Lenkijos teisingumo sistemos reforma susiję klausimai, kuriuos Teisingumo Teismas iki šiol yra nagrinėjęs, buvo susiję su: 1) Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinio amžiaus sutrumpinimu ir įgaliojimų suteikimu Respublikos Prezidentui pratęsti dirbančių Aukščiausiojo Teismo teisėjų kadenciją (žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, ir generalinio advokato E. Tanchev išvadą, EU:C:2019:325); 2) tariama diskriminacija dėl lyties dėl bendrosios kompetencijos teismų teisėjų, Aukščiausiojo Teismo teisėjų ir prokurorų pensinio amžiaus, kuris moterims nustatytas mažesnis nei vyrams, ir įgaliojimų suteikimu teisingumo ministrui pratęsti bendrosios kompetencijos teismų teisėjų kadenciją (žr. generalinio advokato E. Tanchev išvadą byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)*, C-192/18, EU:C:2019:529); ir 3) teisėjų drausmės sistema (žr. generalinio advokato E. Tanchev išvadą byloje *Miasto Łowicz ir kt.*, C-558/18 ir C-563/18, kuri bus pateikta 2019 m. rugsėjo 24 d.).

3 2017 m. gruodžio 20 d. COM(2017) 835 *final* (toliau – Komisijos pagrįstas pasiūlymas). Šiame pagrįstame pasiūlyme Komisija konkrečiai prieštaravo šioms priemonėms: 1) 2017 m. gegužės 11 d. *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų ir prokuratūros mokyklos, Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos ir tam tikri kiti įstatymai) (2017 m. *Dz. U.*, 1139 pozicija, su pakeitimais); 2) 2017 m. liepos 12 d. *Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos ir tam tikri kiti įstatymai) (2017 m. *Dz. U.*, 1452 pozicija, su pakeitimais); 3) 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (Aukščiausiojo Teismo įstatymas) (2018 m. *Dz. U.*, 5 pozicija, su pakeitimais); ir 4) *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir tam tikri kiti įstatymai) (2018 m. *Dz. U.*, 3 pozicija, su pakeitimais). Šiose bylose nagrinėjamos dvi pastarosios priemonės.

4 Žr., pvz., 2017 m. gruodžio 11 d. Europos Tarybos Demokratijos per teisę komisijos (Venecijos komisija) nuomonę Nr. 904/2017 dėl Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Nacionalinės teisėjų tarybos įstatymas, projekto, dėl Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Aukščiausiojo Teismo įstatymas, projekto, kurį pateikė Lenkijos Prezidentas, ir dėl Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos, CDL-AD(2017)031 (toliau – Venecijos komisijos nuomonė Nr. 904/2017); 2018 m. balandžio 5 d. Jungtinių Tautų Žmogaus teisių tarybos specialiojo pranešėjo pranešimą dėl teisėjų ir advokatų nepriklausomumo, parengtą po misijos Lenkijoje A/HRC/38/38/Add.1 (toliau – 2018 m. JT pranešimas dėl Lenkijos); 2017 m. gegužės 5 d. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro galutinę nuomonę dėl Nacionalinės teisėjų tarybos įstatymo ir tam tikrų kitų įstatymų pakeitimų projekto, JUD-POL/305/2017-*Final* (toliau – 2017 m. ESBO galutinė nuomonė dėl Lenkijos) ir 2017 m. lapkričio 13 d. Nuomonę dėl tam tikrų Lenkijos Aukščiausiojo Teismo įstatymo projekto nuostatų (2017 m. rugsėjo 26 d. redakcija), JUD-POL/315/2017.

5 EU:C:2019:531.

5. Taigi svarbiausias klausimas, dėl kurio Teisingumo Teismui reikės priimti prejudicinį sprendimą šiose bylose, yra tas, ar Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegija atitinka nepriklausomumo reikalavimus pagal Sąjungos teisę, atsižvelgiant į NTT narių skyrimo ir teisėjų atrankos į Drausmės bylų kolegiją tvarką.

6. Jeigu Teisingumo Teismas konstatuotų, kad Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegija neatitinka šių reikalavimų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar pagal Sąjungos teisę jis turi teisę atsisakyti taikyti valstybės narės teisės aktų nuostatas, kurios gali būti laikomos neleidžiančiomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui prisiimti jurisdikciją pagrindinėse bylose.

7. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo Teisingumo Teismo išplėtoti savo jurisprudenciją dėl valstybių narių pareigų užtikrinti teismų nepriklausomumą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnį, kad Sąjungos teisinėje sistemoje būtų laikomasi teisinės valstybės principo.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

8. ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nurodyta:

„Valstybės narės numato teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse.“

9. Chartijos 47 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose įtvirtinta:

„Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kiek įmanoma trumpesnį laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. <…>“

B. Lenkijos teisė

1. Nuostatos dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinio amžiaus sumažinimo

10. 2002 m. lapkričio 23 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (Aukščiausiojo teismo įstatymas) (2002 m. *Dz. U.*, Nr. 240, 2052 pozicija, su pakeitimais) (toliau – 2002 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymas) 30 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad Aukščiausiojo Teismo teisėjai išeina į pensiją sulaukę 70 metų, nebent, likus ne mažiau kaip 6 mėnesiams iki 70-ojo gimtadienio, teisėjas pateikia Aukščiausiojo Teismo pirmajam pirmininkui pareiškimą su pageidavimu toliau eiti pareigas, taip pat savo sveikatos būklę patvirtinančią pažymą. Tokiu atveju pagal minėto įstatymo 30 straipsnio 5 dalį toks teisėjas gali automatiškai eiti pareigas, kol jam sukaks 72 metai.

11. 2017 m. gruodžio 20 d. Respublikos Prezidentas pasirašė 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (Aukščiausiojo Teismo įstatymas) (2018 m. *Dz. U.*, 5 pozicija, su pakeitimais) (toliau – 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymas), jis įsigaliojo 2018 m. balandžio 3 d.

12. Pagal 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 37 straipsnio 1–4 dalis Aukščiausiojo Teismo teisėjai iš esmės turi išeiti į pensiją sulaukę 65 metų, nebent per nustatytą laikotarpį pateikia pareiškimą, kad nori toliau eiti pareigas, ir gerą sveikatos būklę patvirtinančią pažymą, o Respublikos Prezidentas sutinka, kad jie toliau eitų pareigas. Pagal šiose nuostatose nustatytą procedūrą prieš duodamas tokį sutikimą Respublikos Prezidentas privalo pasitarti su Nacionaline teisėjų taryba, kuri pateikia jam nuomonę. Pagal šio įstatymo 111 straipsnio 1 dalį Aukščiausiojo Teismo teisėjai, kuriems iki 2018 m. liepos 3 d. sukako 65 metai, 2018 m. liepos 4 d. privalėjo išeiti į pensiją, nebent per nustatytą laikotarpį pateikė minėtus dokumentus ir Respublikos Prezidentas šio įstatymo 37 straipsnyje nustatyta tvarka davė sutikimą.

2. Nuostatos dėl Drausmės bylų kolegijos

13. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymu buvo įkurta, be kita ko, nauja Aukščiausiojo Teismo kolegija, pavadinta Drausmės bylų kolegija; ji pagal šio įstatymo 133 straipsnį buvo įsteigta nuo 2018 m. balandžio 3 d.

14. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 20 straipsnyje numatyta:

„Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko įgaliojimus dėl Drausmės bylų kolegijos ir į jos sudėtį įeinančių teisėjų įgyvendina:

1) kaip apibrėžta 14 straipsnio 1 dalies 1, 4 ir 7 punktuose, 31 straipsnio 1 dalyje, 35 straipsnio 2 dalyje, 36 straipsnio 6 dalyje, 40 straipsnio 1 ir 4 dalyse ir 51 straipsnio 7 ir 14 dalyse, Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, kuris vadovauja Drausmės bylų kolegijos darbui;

2) kaip apibrėžta 14 straipsnio 1 dalies 2 punkte ir 55 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje, Aukščiausiojo Teismo pirmasis pirmininkas, suderinęs su Aukščiausiojo Teismo pirmininku, kuris vadovauja Drausmės bylų kolegijos darbui.“

15. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnyje nurodyta:

„1. Drausmės bylų kolegijos jurisdikcijai priklauso:

1) drausmės bylos:

   a) dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjų;

   <…>

2) darbo teisės ir socialinės apsaugos srities bylos, susijusios su Aukščiausiojo Teismo teisėjais;

3) bylos, susijusios su privalomu Aukščiausiojo Teismo teisėjų išėjimu į pensiją.“

16. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 29 straipsnyje numatyta:

„Aukščiausiojo Teismo teisėjus skiria Lenkijos Respublikos Prezidentas Nacionalinės teisėjų tarybos teikimu.“

17. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 79 straipsnyje nurodyta:

„Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylas, susijusias su Aukščiausiojo Teismo teisėjais, taip pat bylas, susijusias su Aukščiausiojo Teismo teisėjo išėjimu į pensiją, nagrinėja:

1) pirmąja instancija – vienas Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos teisėjas;

2) antrąja instancija – trys Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos teisėjai.“

18. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 131 straipsnyje, iš dalies pakeistame 2018 m. balandžio 12 d. *Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Aukščiausiojo Teismo įstatymas) (2018 m. *Dz. U.*, 847 pozicija) (toliau – 2018 m. balandžio 12 d. Pirmasis pakeitimų įstatymas)[6] 1 straipsnio 14 punktu, įsigaliojusiame 2018 m. gegužės 9 d., nurodyta:

„Teisėjai, kurie šio Įstatymo įsigaliojimo dieną eina pareigas kitose Aukščiausiojo Teismo kolegijose, gali būti perkelti eiti pareigas į Drausmės bylų kolegiją. Ne vėliau kaip tą dieną, kurią visi Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos teisėjai paskiriami pirmą kartą, teisėjas, einantis pareigas kitoje Aukščiausiojo Teismo kolegijoje, pateikia Nacionalinei teisėjų tarybai prašymą perkelti jį į pareigas Drausmės bylų kolegijoje, gavęs Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko, Aukščiausiojo Teismo pirmininko, kuris vadovauja Drausmės bylų kolegijos darbui, ir kolegijos, kurioje prašymą jį perkelti teikiantis teisėjas eina pareigas, sutikimą. Iki tos dienos, kai visos pareigos Drausmės bylų kolegijoje užimamos pirmą kartą, Aukščiausiojo Teismo teisėją į Drausmės bylų kolegiją Nacionalinės teisėjų tarybos teikimu skiria Lenkijos Respublikos Prezidentas.“

3. Nuostatos dėl Nacionalinės teisėjų tarybos

19. Lenkijos Konstitucijos 186 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Nacionalinė teisėjų taryba užtikrina teismų ir teisėjų nepriklausomumą.“

20. Lenkijos Konstitucijos 187 straipsnyje numatyta:

„1. Nacionalinę teisėjų tarybą sudaro:

1) Aukščiausiojo Teismo pirmasis pirmininkas, teisingumo ministras, Vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas ir Respublikos Prezidento paskirtas asmuo;

2) 15 narių, paskirtų iš Aukščiausiojo Teismo, bendrosios kompetencijos teismų, administracinių teismų ir karo teismų teisėjų;

3) 4 nariai, paskirti iš Seimo deputatų, ir 2 nariai, paskirti iš Senatą sudarančių senatorių.

2. Nacionalinė teisėjų taryba iš savo narių renka pirmininką ir du pirmininko pavaduotojus.

3. Nacionalinės teisėjų tarybos narių kadencija yra 4 metai.

4. Nacionalinės teisėjų tarybos organizacinę struktūrą, veiklos apimtį ir darbo tvarką, taip pat jos narių atrankos tvarką nustato įstatymas.“

6 Ankstesnės redakcijos 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 131 straipsnyje buvo numatyta: „kol į Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegiją nėra paskirti visi teisėjai, teisėjas iš kitos kolegijos negali būti perkeltas eiti pareigas Drausmės bylų kolegijoje“.

21. NTT veiklą reglamentuoja 2011 m. gegužės 12 d. *Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa* (Nacionalinės teisėjų tarybos įstatymas, 2011 m. *Dz. U*. Nr. 126, 714 pozicija, suvestinė redakcija su pakeitimais, 2019 m. *Dz. U*., 84 pozicija) (toliau – NTT įstatymas). Šis įstatymas buvo iš dalies pakeistas, be kita ko, 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai) (2018 m. *Dz. U*., 3 pozicija, su pakeitimais) (toliau – 2017 m. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas), įsigaliojusiu 2018 m. sausio 17 d.[7].

22. Pagal 2017 m. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas, 1 straipsnio 1 punktą NTT įstatymas buvo papildytas 9a straipsniu, jame numatyta:

„1. Seimas iš Aukščiausiojo Teismo, bendrosios kompetencijos teismų, administracinių teismų ir karo teismų teisėjų skiria 15 Tarybos narių bendrai ketverių metų kadencijai.

2. Skirdamas 1 dalyje nurodytus narius Seimas pagal galimybes atsižvelgia į poreikį užtikrinti, kad Taryboje būtų atstovaujama skirtingų rūšių ir lygių teismams.

3. Bendra naujų Tarybos narių, išrinktų iš teisėjų, kadencija prasideda kitą dieną po jų paskyrimo. Ankstesnės kadencijos Tarybos nariai eina pareigas iki bendros naujų Tarybos narių kadencijos pradžios.“

23. 2017 m. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas, 1 straipsnio 2 ir 3 punktais NTT įstatymo 11 straipsnis buvo panaikintas[8] ir NTT įstatymas papildytas 11a–11e straipsniais, susijusiais su penkiolikos NTT narių teisėjų atrankos procedūra.

24. NTT įstatymo 11a straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Subjektai, turintys teisę siūlyti kandidatus į Tarybos narius: 1) ne mažiau kaip 2 000 Lenkijos Respublikos piliečių, kurie yra ne jaunesni kaip 18 m., yra visiškai veiksnūs ir gali naudotis visomis viešosiomis teisėmis; 2) ne mažiau kaip 25 teisėjai, išskyrus į pensiją išėjusius teisėjus.“

25. NTT įstatymo 11d straipsnyje nurodyta:

„1. Seimo pirmininkas kreipiasi į parlamentines frakcijas su prašymu per septynias dienas pateikti kandidatus į Tarybos narius.

2. Parlamentinė frakcija parenka ne daugiau kaip devynis kandidatus į Tarybos narius iš teisėjų, kurių kandidatūros pateiktos 11a straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Jeigu bendras parlamentinių frakcijų pasirinktų kandidatų skaičius yra mažesnis nei penkiolika, Seimo prezidiumas iš teisėjų, kurių kandidatūros buvo pateiktos pagal 11a straipsnio nuostatas, pasirenka likusius kandidatus (iki penkiolikos).

4. Kompetentingas Seimo komitetas parengia kandidatų sąrašą iš 2 ir 3 dalyse nurodytų kandidatų, pasirinkdamas penkiolika kandidatų į Tarybos narius; sąraše nurodomas ne mažiau kaip vienas kiekvienos frakcijos, veikusios 60 dienų nuo pirmojo atitinkamos kadencijos, kurios metu vykdoma atranka, Seimo posėdžio, atrinktas kandidatas, jeigu jis buvo pasirinktas frakcijos šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

7 Pagal 2017 m. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas, 10 straipsnį kai kurios nuostatos, įskaitant 11a straipsnį, įsigaliojo 2018 m. sausio 3 d.

8 Pagal NTT įstatymo buvusį 11 straipsnį 15 narių teisėjų teisėjai rinko iš Aukščiausiojo Teismo teisėjų (2 nariai), administracinių teismų teisėjų (2 nariai), apeliacinių teismų teisėjų (2 nariai), apygardos ir apylinkės teismų teisėjų (8 nariai) ir karo teismų teisėjų (1 narys).

5. Seimas artimiausiame posėdyje renka Tarybos narius bendrai ketverių metų kadencijai, 3/5 balsų dauguma, dalyvaujant ne mažiau kaip pusei teisės aktuose numatyto Seimo narių skaičiaus, balsuodamas už 4 dalyje nurodytą kandidatų sąrašą.

6. Jeigu Seimo nariai neišrenka Tarybos narių 5 dalyje nustatyta tvarka, Seimas renka Tarybos narius absoliučia balsų dauguma, dalyvaujant ne mažiau kaip pusei teisės aktuose numatyto Seimo narių skaičiaus, balsuodamas už 4 dalyje nurodytą kandidatų sąrašą. <…>“

26. 2017 m. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas, 6 straipsnyje nurodyta:

„Lenkijos Respublikos Konstitucijos 187 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodyta [NTT] narių, atrinktų pagal šio įstatymo nuostatas, kadencija trunka iki dienos, einančios prieš pirmąją naujų [NTT] narių kadencijos dieną, tačiau ji neturi būti ilgesnė nei 90 dienų nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos, nebent dėl kadencijos pabaigos šis terminas pasibaigė anksčiau.“

27. 2018 m. liepos 20 d. *Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos ir tam tikri kiti įstatymai) (2018 m. *Dz. U.*, 1443 pozicija) (toliau – 2018 m. liepos 20 d. įstatymas) NTT įstatymo 35 straipsnis buvo papildytas 3 dalimi, joje numatyta:

„1. Jeigu į teisėjo ar teisėjo stažuotojo pareigas pretenduoja daugiau negu vienas kandidatas, komisija sudaro rekomenduojamų kandidatų sąrašą.

2. Sudarydama kandidatų sąrašo eilės tvarką, komisija pirmiausia atsižvelgia į kandidatų kvalifikacijos vertinimą ir taip pat į:

1) profesinę patirtį, įskaitant teisės aktų nuostatų taikymo patirtį, akademinius nuopelnus, vadovų nuomones, rekomendacijas, leidinius ir kitus prie paraiškos formos pridėtus dokumentus;

2) kompetentingo teismo kolegijos nuomonę ir atitinkamo visuotinio teisėjų susirinkimo vertinimą.

3. Tai, kad nėra šio straipsnio 2 dalyje nurodytų dokumentų, netrukdo sudaryti rekomenduojamų kandidatų sąrašo.“

28. 2017 m. Įstatymu, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas, 44 straipsnis buvo papildytas 1a dalimi, o 2018 m. liepos 20 d. Įstatymu NTT įstatymo 44 straipsnis buvo papildytas 1b dalimi, joje numatyta:

„1. Bylos dalyvis gali kreiptis į Aukščiausiąjį Teismą dėl Tarybos nutarimo neteisėtumo, nebent atskirose nuostatose numatyta kitaip. <…>

1a. Atskirais atvejais, susijusiais su Aukščiausiojo Teismo teisėjo paskyrimu į pareigas, gali būti paduodamas apeliacinis skundas Vyriausiajam administraciniam teismui. Tokiais atvejais skundas Aukščiausiajam Teismui nėra galimas. Apeliacinis skundas Vyriausiajam administraciniam teismui negali būti grindžiamas kaltinimu, kad buvo neteisingai įvertinta, kaip kandidatai atitinka kriterijus, į kuriuos buvo atsižvelgta priimant sprendimą dėl siūlymo skirti į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas.

1b. Jeigu ne visi bylos dalyviai ginčijo 37 straipsnio 1 dalyje nurodytą nutarimą, atskirais atvejais, susijusiais su Aukščiausiojo Teismo teisėjo paskyrimu į pareigas, galutinė tampa ta nutarimo dalis, kurioje yra sprendimas siūlyti skirti į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas, ir ta dalis, kurioje yra sprendimas neteikti siūlymo skirti į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas, kiek tai susiję su bylos dalyviais, kurie nepadavė apeliacinio skundo <…>“

4. 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymas

29. 2018 m. gruodžio 17 d. Respublikos Prezidentas pasirašė 2018 m. lapkričio 21 d. *Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Aukščiausiojo Teismo įstatymas, 2018 m. *Dz. U.*, 2507 pozicija) (toliau – 2018 m. lapkričio 21 d. Įstatymas), jis įsigaliojo 2019 m. sausio 1 d. Pagal šio įstatymo 1 straipsnį 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 37 straipsnio 1a–4 dalys ir 111 straipsnio 1 dalis panaikinama, o to paties įstatymo 37 straipsnio 1 dalis iš dalies keičiama taip, kad tik tie Aukščiausiojo Teismo teisėjai, kurie pradėjo eiti šio teismo teisėjo pareigas po 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymo įsigaliojimo dienos, išeina į pensiją sulaukę 65 metų, o 2002 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 30 straipsnio nuostatos taikomos Aukščiausiojo Teismo teisėjams, pradėjusiems eiti pareigas iki minėtos dienos.

30. 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos bet kuris Aukščiausiojo Teismo arba Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas, kuris išėjo į pensiją pagal [2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo] 37 straipsnio 1–4 dalis arba 111 straipsnio 1 ar 1a dalį, priimamas atgal į pareigas, kurias ėjo [2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo] įsigaliojimo dieną. Laikoma, kad Aukščiausiojo Teismo arba Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas nepertraukiamai ėjo savo pareigas.“

31. 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymo 4 straipsnyje numatyta:

„1. Bylos, iškeltos pagal [2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo] 37 straipsnio 1 dalį ir 111 straipsnio 1–1b dalis, ir dėl jų iškeltos apeliacinės bylos, nebaigtos nagrinėti šio įstatymo įsigaliojimo dieną, nutraukiamos.

2. Bylos dėl pareigas einančio Aukščiausiojo Teismo arba Vyriausiojo administracinio teismo teisėjo darbo santykių nustatymo, susijusios su 2 straipsnio 1 dalyje nurodytais teisėjais, iškeltos ir tebenagrinėjamos šio įstatymo įsigaliojimo dieną, nutraukiamos. <…>“

III. Faktinės aplinkybės, pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

32. Byla C-585/18 susijusi su Vyriausiojo administracinio teismo teisėjo A.K. apeliaciniu skundu prieš NTT. Kaip nurodyta nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, 2018 m. liepos 3 d. A.K. suėjo 65 metai ir jis pateikė prašymą leisti toliau eiti pareigas pagal 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 37 straipsnį ir 111 straipsnio 1 dalį. 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* Teisingumo Teismas pripažino šias priemones nesuderinamomis su Sąjungos teise [9].

33. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 37 straipsnyje nustatyta tvarka NTT priėmė nutarimą, jame pareiškė neigiamą nuomonę. A.K. apskundė tokį nutarimą Aukščiausiojo Teismo Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegijai ir paprašė sustabdyti jo vykdymą. Grįsdamas apeliacinį skundą A.K. teigia, be kita ko, kad buvo pažeista ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa ir 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus [10], 9 straipsnio 1 dalis. Šiame kontekste A.K. teigia, kad buvo diskriminuojamas dėl amžiaus.

9 EU:C:2019:531.

10 OL L 303, 2000, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 4. Direktyvos 2000/78 9 straipsnio 1 dalyje nurodyta: „valstybės narės užtikrina, kad šioje direktyvoje numatytoms pareigoms vykdyti visiems asmenims, manantiems, kad jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, būtų prieinamos teismo ir (arba) administracinės procedūros, įskaitant, kai jos mano, kad yra būtina, taikinimo procedūrą, net pasibaigus tariamai diskriminuojantiems santykiams“.

34. Bylos C-624/18 ir C-625/18 susijusios su Aukščiausiojo Teismo teisėjų C.P. ir D.O. pareikštais ieškiniais Aukščiausiajam Teismui. Kaip nurodyta nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, 2018 m. liepos 3 d. šiems teisėjams suėjo 65 metai, bet jie nepateikė pareiškimų toliau eiti pareigas pagal 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 37 straipsnį ir 111 straipsnio 1 dalį.

35. Gavę informaciją, kad Respublikos Prezidentas paskelbė, jog nuo 2018 m. liepos 4 d. jie laikomi išėjusiais į pensiją, C.P. ir D.O. pareiškė ieškinius Aukščiausiojo Teismo Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegijoje ir paprašė, kad jų, kaip pareigas einančių teisėjų, darbo santykiai nuo tos dienos nebūtų pakeisti į pensiją išėjusių teisėjų santykiais. Jie taip pat prašė taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Grįsdami savo ieškinius C.P. ir D.O. teigia, be kita ko, kad buvo pažeistas Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas diskriminacijos dėl amžiaus draudimas [11]. C.P. ir D.O. taip pat ginčija priemones, kurias Teisingumo Teismas pripažino nesuderinamomis su Sąjungos teise 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* [12].

36. Aukščiausiojo Teismo Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegija (toliau – Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegija), kurioje A.K., C.P. ir D.O. (toliau kartu – ieškovai) pareiškė ieškinius, pateikia, be kita ko, toliau nurodytas pastabas.

37. Iki 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo įsigaliojimo Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegija [13] turėjo jurisdikciją nagrinėti apeliacinius skundus dėl NTT nutarimų, o ginčus, kylančius iš Aukščiausiojo Teismo teisėjų darbo santykių, nagrinėjo darbo bylų teismai. Pagal 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies antrą ir trečią pastraipas jurisdikcija dėl šių bylų buvo perduota Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijai (toliau – Drausmės bylų kolegija) [14]. Vis dėlto nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo dieną į Drausmės bylų kolegiją dar nebuvo paskirtas nė vienas teisėjas, todėl faktiškai ji neegzistavo.

38. Taigi dėl bylų C-624/18 ir C-625/18 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar, atsižvelgiant į tai, kad į Drausmės bylų kolegiją nėra paskirti teisėjai, jis gali atsisakyti taikyti nacionalines nuostatas, pagal kurias jurisdikcija suteikiama Drausmės bylų kolegijai, ir pats prisiimti jurisdikciją, remdamasis poreikiu užtikrinti veiksmingą bylos šalių teisių apsaugą pagal Sąjungos teisę diskriminacijos dėl amžiaus srityje [15]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad dėl to, jog nėra teismo, kuris galėtų užtikrinti teisinę apsaugą pagrindinėje byloje, šios nuostatos tiek, kiek pagal jas bylų negali nagrinėti Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegija, turėtų būti laikomos nesuderinamomis su Chartijos 47 straipsniu ir Direktyvos 2000/78 9 straipsnio 1 dalimi. Jis taip pat nurodo, kad šis klausimas galėtų tapti nereikšmingas, nes, kol nagrinėjama pagrindinė byla, į naujai sudarytas Aukščiausiojo Teismo kolegijas yra skiriami teisėjai.

39. Bet kuriuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar teisėjų atrankos į Drausmės bylų kolegiją tvarka užtikrina pakankamas nepriklausomumo garantijas, kaip to reikalaujama pagal Sąjungos teisę, atsižvelgiant į tai, kad teisėjus NTT teikimu turi skirti Respublikos Prezidentas [16]. Jis pažymi, kad 2017 m. įstatymu, kuriuo iš dalies keičiamas NTT

11 Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta: „šioje direktyvoje „vienodo požiūrio principas“ reiškia, kad dėl kurios nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos“. Šios direktyvos 1 straipsnyje nurodyta, be kita ko, diskriminacija dėl amžiaus.

12 EU:C:2019:531.

13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad iki 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo įsigaliojimo ši kolegija vadinosi Darbo teisės, socialinės apsaugos ir viešųjų reikalų bylų kolegija.

14 Dėl bylos C-585/18 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad tai taikoma Vyriausiojo administracinio teismo teisėjams.

15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 1978 m. kovo 9 d. Sprendimą *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49; 1990 m. birželio 19 d. Sprendimą *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257 ir 2007 m. kovo 13 d. Sprendimą *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163.

16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai mini 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117 ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586.

įstatymas, buvo nustatytas toks NTT narių teisėjų atrankos mechanizmas, pagal kurį nuo šiol juos renka nebe teisėjai, o Seimas (žemesnieji Lenkijos parlamento rūmai). Taigi Aukščiausiojo Teismo teisėjus Lenkijoje pasirenka institucija, kurios sudėtį daugiausia lemia teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijos.

40. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dar nurodo, kad dabar NTT narių atranka nėra skaidri, NTT nariai teisėjai neatstovauja visai teisėjų bendruomenei, NTT veikla rodo, kad nėra pozicijų, kurios gintų Aukščiausiojo Teismo ir jo teisėjų nepriklausomumą, ir, kaip rodo procesas byloje C-585/18, NTT praktika priimant sprendimus dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjų, kuriems sukanka 65 metai ir kurie nori toliau eiti pareigas, prašymų yra tokia, kad yra priimamos neigiamos nuomonės, kuriose nenurodomi pakankami motyvai, kurie leistų Respublikos Prezidentui susidaryti nuomonę dėl atitinkamo kandidato.

41. Dėl teisėjų, skiriamų į Drausmės bylų kolegiją, atrankos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Aukščiausiajam Teismui neleidžiama dalyvauti šioje procedūroje ir kad iki tos dienos, kai į Drausmės bylų kolegiją pirmą kartą bus paskirti visi teisėjai, šioje kolegijoje gali posėdžiauti tik Respublikos Prezidento paskirti Aukščiausiojo Teismo teisėjai. Jis taip pat nurodo, be kita ko, kad buvo pakeistos procedūros sąlygos. Pagal NTT įstatymo atitinkamai 35 ir 44 straipsnius sudarant rekomenduojamų kandidatų sąrašą reikalavimas kandidatams pateikti tam tikrus dokumentus, susijusius su jų kvalifikacija, buvo panaikintas, nustatant taisyklę, kad jeigu visos procedūros šalys neapskundžia individualiu atveju priimto nutarimo dėl paskyrimo į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas, įsigalioja nutarimo dalis, susijusi su sprendimu teikti kandidatą į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad taip yra užkertamas kelias veiksmingai teisminei kontrolei. Be to, jo nuomone, tarp NTT teikiamų kandidatų į Drausmės bylų kolegiją yra ir politinės valdžios institucijoms įsipareigoję asmenys.

42. Jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad Drausmės bylų kolegija neatitinka Sąjungos teisėje numatytų nepriklausomumo reikalavimų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar jis gali netaikyti nacionalinės teisės nuostatų, pagal kurias jam nesuteikiama jurisdikcija nagrinėti ginčų [17]. Dėl bylų C-624/18 ir C-625/18 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad, siekiant užtikrinti Sąjungos teisės veiksmingumą, Darbo teisės ir socialinės apsaugos bylų kolegijos bendroji jurisdikcija nagrinėti darbo bylas, susijusias su diskriminacija, suteikia jai teisę nagrinėti ieškinius pagrindinėje byloje, susijusius su diskriminacija dėl amžiaus pagal Direktyvą 2000/78 [18].

43. Tokiomis aplinkybėmis byloje C-585/18 *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar SESV 267 straipsnio trečia pastraipa, siejama su ESS 19 straipsnio 1 dalimi, 2 straipsniu ir [Pagrindinių teisių chartijos] 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad naujai sudaryta valstybės narės paskutiniosios instancijos teismo teisėjų kolegija, kompetentinga nagrinėti skundą padavusio nacionalinio teismo teisėjo bylą, į kurios sudėtį įeina tik tie teisėjai, kuriuos išrinko nacionalinė institucija, turinti užtikrinti teismų nepriklausomumą (*Krajowa Rada Sądownictwa*, Nacionalinė teisėjų taryba), bet dėl jos sudarymo tvarkos ir veiklos pobūdžio nesanti nepriklausoma nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios, yra nepriklausomas teismas, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos teisę?

17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 1978 m. kovo 9 d. Sprendimą *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49 ir 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimą *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257.

18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimą *Connect Austria*, C-462/99, EU:C:2003:297, ir 2005 m. birželio 2 d. Sprendimą *Koppensteiner*, C-15/04, EU:C:2005:345.

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar SESV 267 straipsnio trečia pastraipa, siejama su ESS 19 straipsnio 1 dalimi, 2 straipsniu ir [Pagrindinių teisių chartijos] 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad jurisdikcijos neturinti valstybės narės paskutinės instancijos teismo kolegija, atitinkanti Europos Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus teismui, kuriai yra paduotas skundas byloje, susijusioje su Sąjungos teise, privalo netaikyti nacionalinio įstatymo nuostatų, pagal kurias ji šioje byloje neturi jurisdikcijos?“

44. Bylose C-624/18 ir C-625/18 *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) taip pat nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis, siejamas su [Direktyvos 2000/78] 9 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad, pateikus valstybės narės paskutinės instancijos teismui skundą dėl diskriminavimo dėl amžiaus draudimo pažeidimo to teismo teisėjo atžvilgiu ir prašymą taikyti reikalavimo užtikrinimo priemones, tas teismas – siekdamas apsaugoti iš Sąjungos teisės kylančias teises, taikydamas nacionalinėje teisėje nustatytas laikinąsias apsaugos priemones – privalo atsisakyti taikyti nacionalinės teisės nuostatas, suteikiančias jurisdikciją byloje, kurioje pateiktas skundas, to teismo organizaciniam vienetui, kuris neveikia, nes į jį nebuvo paskirti teisėjai?

2. Jeigu teisėjai skiriami į organizacinį vienetą, kuris pagal nacionalinę teisę yra kompetentingas nagrinėti paduotą skundą, ar SESV 267 straipsnio trečia pastraipa, siejama su ESS 19 straipsnio 1 dalimi, 2 straipsniu ir Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad naujai sudaryta valstybės narės paskutiniosios instancijos teismo teisėjų kolegija, kompetentinga pirmąja ir antrąja instancija nagrinėti skundą padavusio nacionalinio teismo teisėjo bylą, į kurios sudėtį įeina tik tie teisėjai, kuriuos išrinko nacionalinė institucija, turinti užtikrinti teismų nepriklausomumą [NTT], bet dėl jos sudarymo tvarkos ir veiklos pobūdžio nesanti nepriklausoma nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios, yra nepriklausomas teismas, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos teisę?

3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar SESV 267 straipsnio trečia pastraipa, siejama su ESS 19 straipsnio 1 dalimi, 2 straipsniu ir Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad jurisdikcijos neturinti valstybės narės paskutinės instancijos teismo kolegija, atitinkanti Europos Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus teismui, kuriai yra paduotas skundas byloje, susijusioje su Sąjungos teise, privalo netaikyti nacionalinio įstatymo nuostatų, pagal kurias ji šioje byloje neturi jurisdikcijos?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

45. Teisingumo Teismas nusprendė sujungti šias bylas, kad būtų bendrai vykdomos rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.

46. 2018 m. lapkričio 26 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi buvo patenkintas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pageidavimas nagrinėti šias bylas pagal pagreitintą procedūrą, numatytą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (toliau – Statutas) 23a straipsnyje ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje[19].

47. Rašytines pastabas dėl šiose bylose pateiktų klausimų pateikė *Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową* (generalinė prokuratūra, kuriai atstovauja nacionalinė prokuratūra, Lenkija, toliau – generalinė prokuratūra), Latvijos Respublika, Lenkijos Respublika, ELPA priežiūros institucija ir Europos Komisija.

19 Nutartis *A.K. ir kt.*, C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2018:977.

48. Išskyrus Latvijos Respubliką, minėtos šalys, taip pat ieškovai 2019 m. kovo 19 d. surengtame teismo posėdyje (toliau – pirmoji teismo posėdžio dalis) pateikė žodines pastabas.

49. Per pirmąją teismo posėdžio dalį generalinė prokuratūra paprašė nušalinti Teisingumo Teismo pirmininką, teisėją Koen Lenaerts, nuo šių bylų. 2019 m. kovo 29 d. sprendimu Teisingumo Teismas, kuriam pirmininkavo pirmininko pavaduotoja, atmetė šį prašymą.

50. 2019 m. kovo 28 d. rašte NTT, kuri pirmojoje teismo posėdžio dalyje nedalyvavo, paprašė surengti dar vieną teismo posėdį. 2019 m. balandžio 10 d. Teisingumo Teismas nusprendė toliau tęsti teismo posėdį šiose bylose, kad NTT galėtų pateikti žodines pastabas.

51. NTT ir *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), kaip bylos šalys, taip pat ieškovai, generalinė prokuratūra, Lenkijos Respublika, ELPA priežiūros institucija ir Europos Komisija 2019 m. gegužės 14 d. teismo posėdyje (toliau – antroji teismo posėdžio dalis)[20] pateikė žodines pastabas.

V. Šalių pastabų santrauka

A. Procesiniai prieštaravimai

52. Generalinė prokuratūra ir Lenkija teigia, kad pateikti klausimai nepriimtini, nes dėl 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymo jie neteko dalyko. Pagal šį įstatymą Lenkijos teisės nuostatos, kurios yra pagrindinėse bylose kilusių ginčų pagrindas, buvo panaikintos, todėl šių ginčų nebėra[21]. Lenkija taip pat pabrėžia, kad pagal Lenkijos teisę pagrindinės bylos iškeltos neteisėtai, nes pagal 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 ir 79 straipsnius jos priklauso Drausmės bylų kolegijos jurisdikcijai.

53. Lenkija ir Komisija taip pat teigia, kad Teisingumo Teismui nebūtina atsakyti į 1 klausimą bylose C-624/18 ir C-625/18, nes teisėjai jau yra paskirti į Drausmės bylų kolegiją ir dabar ši kolegija vykdo teismines funkcijas.

54. Generalinė prokuratūra ir Lenkija taip pat teigia, kad pateikti klausimai nepriimtini, nes pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija nesusijusi su Sąjungos teise. Visų pirma generalinė prokuratūra pabrėžia, kad ESS 19 straipsnio 1 dalyje Sąjungai nesuteikiama kompetencija dėl teismų tarybų veiklos, ir šios bylos skiriasi nuo Teisingumo Teismo nagrinėtos bylos *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*[22]. Generalinės prokuratūros nuomone, Chartijos 47 straipsnis negali būti pagrindas taikyti Lenkijai privalomus standartus, nes nagrinėjami Lenkijos teisės aktai dėl Aukščiausiojo Teismo ir NTT nėra Sąjungos teisės įgyvendinimo atvejis pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Kaip teigia generalinė prokuratūra, taip pat yra prieštaravimas Protokolo Nr. 30 dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos taikymo Lenkijai ir Jungtinei Karalystei[23] 1 straipsnio 1 daliai.

55. Ieškovai ir *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teigia, kad pateikti klausimai vis dar yra reikalingi, nes 2018 m. lapkričio 21 d. įstatyme klausimai, dėl kurių reikia priimti sprendimą, nereglamentuoti. Kaip teigia *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), pagal šio įstatymo 4 straipsnį ginčai nėra automatiškai nutraukiami, ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas yra kolegija, turinti jurisdikciją nagrinėti pagrindines bylas *ratione materiae*.

20 Per antrąją teismo posėdžio dalį Teisingumo Teismo pirmininkas nurodė, kad nors Drausmės bylų kolegija negali dalyvauti šiose bylose pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamentą, nes ji nėra viena iš pagrindinių bylų šalių, kaip nurodyta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nutartyse, Teisingumo Teismas nusprendė priimti Drausmės bylų kolegijos dokumentus, kuriuos 2019 m. gegužės 14 d. pateikė NTT, įskaitant visų pirma 2019 m. gegužės 13 d. Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos teisėjų asamblėjos rezoliuciją Nr. 6, kurioje pateikta šios kolegijos pozicija dėl šių bylų ir kurią nagrinėsiu toliau pateiktoje analizėje (žr. šios išvados 140 ir 141 punktus).

21 Lenkija konkrečiai nuodo 2010 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *Fluxys*, C-241/09, EU:C:2010:753 ir 2013 m. birželio 27 d. Sprendimą *Di Donna*, C-492/11, EU:C:2013:428; taip pat 2016 m. kovo 3 d. Nutartį *Euro Bank*, C-537/15, EU:C:2016:143.

22 2018 m. vasario 27 d. sprendimas, C-64/16, EU:C:2018:117.

23 OL C 202, 2016, p. 312 (toliau – Protokolas Nr. 30).

56. Komisija teigia, kad pateikti klausimai, išskyrus 1 klausimą bylose C-624/18 ir C-625/18, yra būtini prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kad jis galėtų priimti sprendimą dėl preliminaraus klausimo (*quaestio in limine litis*), susijusio su jurisdikciją spręsti ginčus turinčios Aukščiausiojo Teismo kolegijos nustatymu. Jos nuomone, 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymas neturi poveikio atsakymui į pateiktus klausimus, jurisprudencija, kuria remiasi Lenkija, skiriasi nuo šių bylų, o nacionalinės teisės aktų leidėjas negali kištis į prejudicinio sprendimo mechanizmą.

57. Komisija taip pat nurodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija, kai ieškovai reikalauja teisių dėl diskriminacijos dėl amžiaus pagal Direktyvą 2000/78, priklauso Sąjungos teisės reglamentuojamoms sritims pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, be to, tuo remiantis taikomas ir Chartijos 47 straipsnis.

B. Dėl esmės

1. 1 klausimas bylose C-624/18 ir C-625/18 ir Drausmės bylų kolegijos praktinis neveikimas

58. Lenkijos nuomone, į šį klausimą reikėtų atsakyti neigiamai. Ji mano, kad ieškovų teisės nebuvo pažeistos, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atsisakymas taikyti nacionalines nuostatas, pagal kurias jurisdikcija suteikiama Drausmės bylų kolegijai, sukuria tokią situaciją, kai nė viena iš Aukščiausiojo Teismo kolegijų neturi jurisdikcijos nagrinėti ginčų. Ji taip pat teigia, be kita ko, kad Chartijos 47 straipsnis ir Direktyvos 2000/78 9 straipsnio 1 dalis nepadeda ieškovams palaikyti veiksmų krypties, kuri prieštarautų Lenkijos konstitucinei teisei.

59. Latvija ir ELPA priežiūros institucija siūlo Teisingumo Teismui teigiamai atsakyti į šį klausimą. Kaip teigia ELPA priežiūros institucija, jeigu teismas, turintis išimtinę jurisdikciją nagrinėti Sąjungos ir EEE teisei priskiriamą klausimą, dar neveikia, *de facto* nėra jokio teismo, kuris išnagrinėtų bylą; tai reiškia, kad atsisakoma suteikti teisę kreiptis į teismą, ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagal Sąjungos teisę privalo netaikyti atitinkamų nacionalinių nuostatų bei prisiimti jurisdikciją, siekdamas užtikrinti, kad būtų priimti sprendimai dėl Sąjungos teise grindžiamų reikalavimų [24].

2. 1 klausimas byloje C-585/18 ir 2 klausimas bylose C-624/18 ir C-625/18; Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas

60. Ieškovai teigia, kad Drausmės bylų kolegija neatitinka kriterijų, kurie yra būtini siekiant užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą pagal Chartijos 47 straipsnį, nes NTT buvo paskirta taip, kad tapo priklausoma nuo politinės valdžios institucijų. Ieškovų nuomone, NTT teisėjų atranka kelia rimtų abejonių dėl šių teisėjų nepriklausomumo, o tai pakerta piliečių pasitikėjimą teismais. Ieškovai taip pat mano, kad nepriklausomumo sąvoka turi būti aiškinama pagal jos kontekstą; atsižvelgiant į tai, Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl „teismo“ nepriklausomumo pagal SESV 267 straipsnį neturi lemiamos reikšmės.

61. Visų pirma ieškovai nurodo tris aspektus, kurie sudaro įspūdį, kad NTT yra priklausoma nuo politinės valdžios institucijų. Pirma, teisėjus, kuriuos Respublikos Prezidentas gali skirti į Drausmės bylų kolegiją, atrinko NTT, prieš terminą pasibaigus buvusių NTT narių kadencijai, ir, ieškovų teigimu, tai pažeidžia Lenkijos Konstitucijos 187 straipsnio 3 dalį, kurioje numatyta 4 metų kadencija [25]. Antra, ieškovai pažymi, kad 15 narių teisėjų skiria ne teisėjai, o Seimas, o tai prieštarauja

24 ELPA priežiūros institucija nurodo 1978 m. kovo 9 d. Sprendimą *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49 ir 1990 m. birželio 19 d. Sprendimą *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257.

25 Ieškovai šiuo klausimu nurodo 2019 m. kovo 12 d. EŽTT sprendimą *Ástráðsson prieš Islandiją*, CE:ECHR: 2019:0312JUD002637418.

Europos gairėms [26], taigi 23 iš 25 NTT narių skiria teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijos. Trečia, jie pabrėžia, kad NTT reforma buvo įgyvendinta lygiagrečiai su kitomis Lenkijos teismų sistemos reformomis, ir dėl to, be kita ko, prieš Lenkiją buvo pradėtas taikyti ESS 7 straipsnio 1 dalyje numatytas mechanizmas [27], o NTT narystė Europos teismų tarybų tinkle sustabdyta [28]. Ieškovai taip pat kritikuoja argumentus, grindžiamus kitose valstybėse narėse priimtais sprendimais, nes, atsižvelgiant į šiuos tris aspektus, situacija Lenkijoje yra kitokia.

62. NTT teigia, kad Teisingumo Teismas turi vadovautis faktais, o ne įspūdžiais ir kad Drausmės bylų kolegija atitinka Teisingumo Teismo jurisprudencijoje dėl SESV 267 straipsnio nustatytus kriterijus, įskaitant nepriklausomumo kriterijų. Jos nuomone, NTT nedaro poveikio Drausmės bylų kolegijai, nes bet koks abiejų įstaigų tarpusavio ryšys pasibaigia po to, kai NTT rekomenduoja konkrečius kandidatus. NTT taip pat tvirtina, kad Lenkijos teisės aktais dėl NTT gerinamas narių teisėjų atstovaujamumas ir kandidatus leidžiama teikti teisėjų grupėms.

63. Generalinė prokuratūra teigia, kad NTT narių skyrimo ir teisėjų atrankos į Drausmės bylų kolegiją tvarkos pakeitimai nekelia grėsmės Lenkijos teismų sistemos nepriklausomumui. Generalinė prokuratūra pabrėžia, be kita ko, jog tai, kad Seimas skiria NTT narius teisėjus, atitinka kelis konstitucinius principus, kartu ir demokratinio teisėtumo principą. Kaip teigia generalinė prokuratūra, NTT nėra teisminė institucija, kaip tai suprantama pagal Lenkijos Konstitucijos 173 straipsnį, taigi Lenkijos teisės aktais dėl NTT teismų nepriklausomumas nepažeidžiamas, be to, šie teisės aktai užtikrina NTT veiklos nešališkumą. Visų pirma generalinė prokuratūra per pirmąją teismo posėdžio dalį tvirtino, kad NTT įstatymo 44 straipsnio 1b dalyje nustatoma veiksminga sistema, leidžianti kandidatams teisėjams, kurių kandidatūros buvo atmestos, paduoti apeliaciją, kartu neblokuojant atrankos į laisvas pareigas procedūros.

64. Generalinė prokuratūra taip pat teigia, kad Lenkijoje priimti sprendimai yra panašūs į kitose valstybėse narėse priimtus sprendimus, valstybėms narėms neturėtų būti taikomi dvigubi standartai. Generalinė prokuratūra pažymi, kad Drausmės bylų kolegiją plačiai palaiko Lenkijos visuomenė, ir Lenkijos teisėje yra numatytos jos nepriklausomumą užtikrinančios garantijos. Per pirmąją teismo posėdžio dalį generalinė prokuratūra, nurodydama 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 131 straipsnį, teigė, kad Respublikos Prezidentas skiria naujus teisėjus į Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegiją pirmą kartą, nes teisėjo paskyrimas į Aukščiausiąjį Teismą yra susijęs su pareigomis konkrečioje kolegijoje, taigi neįmanoma paskirti teisėjo, kuris yra kitos šio teismo kolegijos narys, nebent jis pasitrauktų iš užimamų pareigų.

65. Latvija laikosi nuomonės, kad Teisingumo Teismas turėtų neigiamai atsakyti į šį klausimą. Ji pabrėžia, kad teismų ir teisėjų nepriklausomumas yra ne tikslas savaime, o priemonė užtikrinti ir stiprinti demokratiją ir teisinę valstybę, taip pat būtina teisės į teisingą bylos nagrinėjimą sąlyga, kaip pripažįstama, be kita ko, Latvijos teisėje [29].

66. Lenkija teigia, kad SESV 267 straipsnio trečia pastraipa, ESS 19 straipsnio 1 dalis, ESS 2 straipsnis ir Chartijos 47 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad nacionalinio teismo teisėjo nepriklausomumui neturi jokio poveikio tai, kad jis yra paskiriamas taikant nacionalinę procedūrą, kurioje dalyvauja teisėjų taryba, o jos sudarymas priklauso išimtinei atitinkamos valstybės narės kompetencijai. Jos nuomone, Aukščiausiojo Teismo teisėjų atrankos procedūra Lenkijoje, įskaitant Drausmės bylų kolegiją, atitinka

26 Ieškovai visų pirma nurodo 2010 m. lapkričio 17 d. Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendaciją CM/Rec(2010)12 „Teisėjai: nepriklausomumas, veiksmingumas ir pareigos“ (toliau – 2010 m. rekomendacija).

27 Žr. šios išvados 3 išnašą.

28 2018 m. rugpjūčio 16 d. Europos teismų tarybų tinklas (*European Network of Councils for the Judiciary*, ENCJ), ENCJ valdybos priimta pozicija dėl Lenkijos NTT narystės, pateikiama adresu http://www.encj.eu/ (toliau – ENCJ pozicija). Žr. šios išvados 93 išnašą.

29 Latvija visų pirma nurodo 2010 m. sausio 18 d. *Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas) sprendimą Nr. 2009-11-01.

Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl nepriklausomumo pagal SESV 267 straipsnį [30]. Kaip Lenkija pabrėžė per pirmąją ir antrąją teismo posėdžio dalį, nepriklausomumo reikalavimai pagal SESV 267 straipsnį neturėtų būti aiškinami kitaip nei tie, kurie nustatyti pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį, o kadangi NTT nėra teismas, jai netaikomi teismų nepriklausomumo reikalavimai.

67. Lenkijos teigimu, Lenkijos teisėjus, įskaitant Drausmės bylų kolegijos teisėjus, NTT teikimu neribotam laikui skiria Respublikos Prezidentas; įgyvendindamas savo konstitucinę prerogatyvą skirti teisėjus, Respublikos Prezidentas neprivalo vadovautis NTT nuomone ir veikia pagal Lenkijos Konstituciją [31]. Jos nuomone, ši procedūra nesiskiria nuo kitose valstybėse narėse ir Sąjungos teismuose taikomų procedūrų, kur teisėjų atstovų dalyvavimas yra ribotas, ir tai, kad teisėjus atrenka NTT, kurią sudaro teisėjai ir politikai, neturi poveikio Respublikos Prezidento paskirtų teisėjų nepriklausomumui. Lenkija taip pat teigia, kad Drausmės bylų kolegijos teisėjų nepriklausomumą lemia sudėtinga garantijų sistema, susijusi visų pirma su jų paskyrimu neribotam laikui, nepašalinamumu, imunitetu, įpareigojimais išlikti apolitiškiems ir nevykdyti profesinės veiklos, taip pat darbo užmokesčiu.

68. Lenkija taip pat teigia, be kita ko, jog tai, kad 15 NTT narių renka Seimas, stiprina NTT demokratinį teisėtumą ir atstovaujamumą, o 2019 m. kovo 25 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimas (K 12/18) išsklaidė abejones dėl šios atrankos atitikties Lenkijos Konstitucijai. Per pirmąją teismo posėdžio dalį Lenkija taip pat pažymėjo, kad ankstesnių NTT narių kadencija buvo sutrumpinta dėl naujosios narių teisėjų atrankos tvarkos ir poreikio suvienodinti jų kadencijas, ir praktiškai dauguma kadencijų buvo sutrumpintos tik nedaug.

69. ELPA priežiūros institucija teigia, kad Drausmės bylų kolegija nėra nepriklausomas teismas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Visų pirma ji tvirtina, kad valstybės privalo organizuoti savo teismų sistemas, laikydamosi Sąjungos ir EEE teisės, ir reikėtų atsižvelgti į teismų nepriklausomumo nesilpninimo principą, kuris atspindėtas Sąjungos teisėje ir Europos gairėse [32]. Jos nuomone, institucijos, kuriai pavesta atrinkti teisėjus, sudėties pakeitimas, kad ją sudarytų nariai, kurių daugumą skiria teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijos, sukuria ryšį su šiomis valdžios institucijomis, kuris gali kelti grėsmę pagal šią procedūrą paskirtų teisėjų nepriklausomumui. Kaip teigia ELPA priežiūros institucija, taip visų pirma yra tuo atveju, kai narystė keičiama vykstant platesnio masto pokyčiams, silpninantiems teismų nepriklausomumą, ir vien tai, kad dėl šių aplinkybių atsiranda galimybė daryti išorinę įtaką, pakerta visuomenės pasitikėjimą teismais [33].

70. Komisija teigia, kad nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimai pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį turėtų būti aiškinami taip, kad tokia teisminė institucija, kaip Drausmės bylų kolegija, kuri yra įsteigta pagrindinės bylos aplinkybėmis ir turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl ginčų dėl teisėjų statuso, neatitinka šių reikalavimų [34]. Jos nuomone, SESV 267 straipsnis neturi reikšmės, nes šiuo atveju nekalbama apie institucijos, kuri kreipiasi kaip „teismas“, kvalifikavimą.

30 Lenkija konkrečiai nurodo 1997 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Dorsch Consult*, C-54/96, EU:C:1997:413; 2000 m. kovo 21 d. Sprendimą *Gabalfrisa ir kt.*, C-110/98–C-147/98, EU:C:2000:145; 2012 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Forposta ir ABC Direct Contact*, C-465/11, EU:C:2012:801; ir 2013 m. sausio 31 d. Sprendimą *D ir A*, C-175/11, EU:C:2013:45.

31 Lenkija visų pirma nurodo Lenkijos Konstitucijos 179 straipsnį kartu su jos 144 straipsnio 3 dalies 17 punktu.

32 ELPA priežiūros institucija nurodo ESS 2, 7 ir 49 straipsnius, Chartijos 53 straipsnį ir 1998 m. liepos 8–10 d. Europos Tarybos priimtos Europos chartijos dėl teisėjų statuso, DAJ/DOC(98)23 (toliau – 1998 m. Europos chartija) 1.1 punktą.

33 ELPA priežiūros institucija konkrečiai nurodo 2017 m. vasario 14 d. ELPA teismo sprendimo *Pascal Nobile / DAS Rechtsschutz-Versicherungs*, E-21/16, 16 punktą.

34 Komisija nurodo 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117 ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586.

71. Komisija pripažįsta, jog iš principo nėra tikėtina, kad politinės institucijos dalyvavimas teisėjų skyrimo procese savaime paveiktų paskirtų teisėjų nepriklausomumą ar nešališkumą [35]. Vis dėlto ji pažymi, kad nepriklausomumo ir nešališkumo išorinis vaizdas yra vienas iš teismų nepriklausomumo elementų [36]. Komisijos teigimu, šiose bylose keli elementai, veikdami kartu, lemia „struktūrinį pažeidimą“, t. y. struktūrinį pokytį, kuris atsiranda dėl įvairių teisės aktų pakeitimų, kurie Lenkijoje atliekami tuo pat metu, todėl neįmanoma išsklaidyti pagrįstų abejonių dėl Drausmės bylų kolegijos atsparumo išoriniams veiksniams ir jos neutralumo skirtingų interesų atžvilgiu.

72. Kaip teigia Komisija, šie elementai apima, pirma, tai, kad Drausmės bylų kolegija sudaroma *ex nihilo*, suteikiant jai statusą, kuris yra atskiras nuo kitų Aukščiausiojo Teismo kolegijų; antra, kol į Drausmės bylų kolegiją pirmą kartą paskiriami visi teisėjai, ją gali sudaryti tik Respublikos Prezidento paskirti teisėjai; trečia, ji buvo įsteigta priėmus teisės aktų rinkinį dėl Lenkijos teisingumo sistemos reformos ir, ketvirta, Drausmės bylų kolegija turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl ginčų, susijusių su teisėjų statusu, įskaitant jų išėjimą į pensiją ir sprendimus teisėjams iškeltose drausmės bylose (šiuo teisės aktų rinkiniu šie aspektai buvo iš esmės pakeisti). Komisijos nuomone, NTT sudėties pakeitimai prisideda prie šio struktūrinio pažeidimo, o 2019 m. kovo 25 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimas (K 12/18) neturi reikšmės vertinant Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumą pagal Sąjungos teisę.

3. 2 klausimas byloje C-585/18, 3 klausimas bylose C-624/18 ir C-625/18 ir jurisdikcijos prisiėmimas, nes Drausmės bylų kolegija nėra nepriklausomas teismas

73. Ieškovai teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų aiškinti nacionalinę teisę taip, kad ieškovų bylas galėtų išnagrinėti kompetentingas teismas.

74. ELPA priežiūros institucija teigia, kad Sąjungos ir EEE teisei prieštarautų tai, kad su šia teise susijęs klausimas būtų sprendžiamas teismo, kuris neatitinka Europos teismų nustatytų nepriklausomumo reikalavimų. Taigi, jos nuomone, net jeigu jurisdikcijos prisiėmimas, esant tokiai situacijai, kai kompetentingas teismas neatitinka nepriklausomo teismo reikalavimų pagal Sąjungos ir EEE teisę, gali reikšti ne vien procedūrinio trūkumo pašalinimą, tai gali būti pateisinama kaip laikinas sprendimas, kai kyla būtinybė apsaugoti pagal Sąjungos ir EEE teisę suteikiamas teises [37].

75. Komisija teigia, kad pagal Sąjungos teisės viršenybės principą reikalaujama, kad nacionalinės nuostatos, pagal kurias jurisdikcija byloje, susijusioje su Sąjungos teise, suteikiama teismui, neatitinkančiam nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį, nebūtų taikomos. Jos nuomone, atsižvelgiant į teismų nepriklausomumo principo svarbą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo netaikyti nacionalinių nuostatų, kurios prieštarauja šiam principui [38].

35 Komisija nurodo 1992 m. kovo 25 d. EŽTT sprendimą *Campbell ir Fell prieš Jungtinę Karalystę*, CE:ECHR:1992:0325JUD001359088.

36 Komisija konkrečiai nurodo 1984 m. spalio 22 d. EŽTT sprendimą *Sramek prieš Austriją*, CE:ECHR:1984:1022JUD000879079, 2016 m. kovo 18 d. Europos demokratijos per teisę komisijos (Venecijos komisijos) „Rule of law Checklist“, tyrimo Nr. 711/2013, CDL-AD(2016)007 (toliau – 2016 m. „Rule of Law Checklist“) 75 punktą ir 2010 m. Rekomendaciją (26 išnaša, 46 ir 47 punktai).

37 ELPA priežiūros institucija nurodo 1978 m. kovo 9 d. Sprendimą *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, ir 1990 m. birželio 19 d. Sprendimą *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257.

38 Komisija nurodo 1978 m. kovo 9 d. Sprendimą *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49 ir 2010 m. sausio 19 d. Sprendimą *Kücükdeveci*, C-555/07, EU:C:2010:21.

VI. Analizė

A. Požiūrio apžvalga

76. Padariau išvadą, kad Chartijos 47 straipsnyje nustatyti teismų nepriklausomumo reikalavimai turėtų būti aiškinami taip, kad nacionalinio galutinės instancijos teismo kolegija, kaip antai Drausmės bylų kolegija, kuri yra įsteigta pagrindinėje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis, neatitinka šių reikalavimų. Požiūris, kuriuo vadovausiuosi darydamas šią išvadą, išdėstytas toliau.

77. Kaip paaiškinau šios išvados 84 punkte, padariau išvadą, kad pagrindinėje byloje susiklosčiusi situacija yra tokia, kai valstybė narė įgyvendina Chartijos 47 straipsnį, kaip tai suprantama pagal jos 51 straipsnio 1 dalį. Taigi iš tikrųjų Teisingumo Teismui nebūtina priimti sprendimo dėl to, ar apskritai buvo pažeista dar ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa. Atsižvelgdamas į tai, šios išvados D.4 skirsnyje atliksiu vertinimą dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos pažeidimo, turėdamas omenyje, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir nuo jos neatsiejama teismų nepriklausomumo garantija konkrečiai išreiškia pamatinę teisinės valstybės principo vertybę pagal ESS 2 straipsnį [39].

78. Mano analizė bus tokia, nes, kaip pažymėjau savo išvadoje byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18), iš principo „struktūrinis trūkumas, kuris papildomai lemia valstybės narės atliekamą Sąjungos teisės taikymą, turi būti nustatytas pagal abi nuostatas“ [40].

79. Galiausiai ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje suteikiamos apsaugos analizę lemia plati materialinė taikymo sritis, kurią Teisingumo Teismas suteikė šiai nuostatai (žr. šios išvados 87 punktą).

80. Savo motyvus išsamiau išdėstysiu šios išvados C, D ir E skirsniuose, tačiau pirmiausia šios išvados B skirsnyje išnagrinėsiu šių bylų šalių pateiktus procesinius prieštaravimus.

B. Teisingumo Teismo jurisdikcija

81. Pažymėtina, kad šiose bylose buvo pateikti du procesiniai prieštaravimai: pirmasis iš esmės susijęs su tuo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, o antrasis – su tuo, kad pateikti prejudiciniai klausimai neteko dalyko. Atrodo, kad abu jie susiję su Teisingumo Teismo jurisdikcija, nors prieštaravimai pateikti dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo [41].

1. Pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį

82. Mano nuomone, pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija aiškiai patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.

39 Visų pirma žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 32 punktą ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 47 punktą.

40 EU:C:2019:529, 116 punktas.

41 Šiuo klausimu žr. generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *Gullotta ir Farmaci di Gullotta Davide & C.*, C-497/12, EU:C:2015:168, 16–25 punktus ir generalinio advokato M. Szpunar išvados byloje *Rendón Marín ir CS*, C-165/14 ir C-304/14, EU:C:2016:75, 48 punktą. Dėl bendros diskusijos žr. Nils Wahl and Luca Prete „The Gatekeepers of Article 267 TFEU: On Jurisdiction and Admissibility of References for Preliminary Rulings“ (2018) 55 *Common Market Law Review* 511.

83. Ieškovai pagrindinėje byloje kaltina Direktyvoje 2000/78 numatyto draudimo diskriminuoti dėl amžiaus pažeidimu. Siekdami, kad jų reikalavimai būtų patenkinti, jie turi teisę kreiptis į nepriklausomą teismą pagal Chartijos 47 straipsnį [42].

84. Tai yra vadovėliuose aprašyta situacija, kurią „reglamentuoja“ Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją [43]. Tarp situacijos, kylančios pagal valstybės narės teisę, ir Sąjungos priemonės, kuria remiamasi, yra dalykinis ryšys [44]. Kadangi į nepriklausomą teismą siekiama kreiptis norint užtikrinti Direktyvos 2000/78, o konkrečiau – ja saugomos teisės nebūti diskriminuojamam dėl amžiaus įgyvendinimą, pagrindinė byla susijusi su situacija, kai valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį [45]. Vadinasi, pagrindinė byla patenka į Chartijos 47 straipsnio taikymo sritį.

85. Taigi pagrindinė mano analizės dalis bus paremta Chartijos 47 straipsniu. Atsižvelgiant į tai, kaip paaiškinau savo išvados byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18) [46] 93–101 punktuose, kadangi Chartijos 47 straipsnio ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos teisės šaltiniai yra bendri ir juos apibrėžia platesnė bendrųjų Sąjungos teisės principų sistema, abi nuostatos yra konstituciškai susijusios ir su jais susijusi jurisprudencija neišvengiamai persipina [47]. Atlikdamas analizę remsiuosi šia neišvengiamai persipynusia jurisprudencija.

86. Be to, pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinę taikymo sritį.

87. 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18) [48] Teisingumo Teismas patvirtino, kad, kalbant apie ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinę taikymo sritį, šioje nuostatoje nurodyta „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“, neatsižvelgiant į tai, ar valstybės narės įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Taigi, kai tokios institucijos, kaip *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), gali būti prašoma priimti sprendimus dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, ir kadangi ji kaip Sąjungos teisėje apibrėžtas „teismas“ priskiriama prie valstybės narės teismų sistemos Sąjungos teisei priklausančiose srityse, atitinkama valstybė narė pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą privalo užtikrinti, kad tokia institucija atitiktų veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, įskaitant teismų nepriklausomumo reikalavimą, kuris yra neatsiejamas nuo teismo užduoties priimti sprendimus ir sudaro teisės į veiksmingą teisminę gynybą „esmę“.

42 Šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija*, C-286/12, EU:C:2012:687.

43 Žr., pvz., 2017 m. kovo 7 d. Sprendimo *X ir X*, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, 45 punktą ir 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)*, C-235/17, EU:C:2019:432, 63 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją. Dėl teisės normų, skirtų nustatyti, kai valstybės narės „įgyvendina“ Sąjungos teisę pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, apibendrinimo žr. 2017 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Demarchi Gino*, C-177/17 ir C-178/17, EU:C:2017:656, 19–21 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

44 Žr. 2018 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Consorzio Italian Management e Catani Multiservizi*, C-152/17, EU:C:2018:264, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją. Dėl bendros diskusijos žr. Angela Ward „Article 51 – Field of Application“ iš Steve Peers, Tamara Hervey, Jeff Kenner and Angela Ward (red.) „The ES Charter of Fundamental Rights: A Commentary“ (Hart 2014) p. 1413–1454.

45 Šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811.

46 EU:C:2019:529.

47 Tai yra akivaizdu 2019 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, visų pirma jo 43, 46, 47, 55 ir 57 punktuose. Juose Teisingumo Teismas nurodė 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, susijusį su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos aiškinimu, ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, kur ginčas buvo susijęs su Sąjungos teisės įgyvendinimu ir Chartijos 47 straipsniu, palaikant tuos pačius teisės principus.

48 EU:C:2019:531, visų pirma 50, 51, 55–59 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija. Pažymiu, kad vienas iš generalinių advokatų laikėsi nuomonės, kad „bet kokios tokios kompleksinės, horizontalios priemonės, kurios iš esmės daro poveikį kiekvienam nacionalinių teismų veikimo aspektui, yra ES teisės klausimas“. Generalinio advokato M. Bobek išvados byloje *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:339, 55 punktas.

88. Galiausiai, kaip nurodyta Teisingumo Teismo sprendime *N.S. ir kt.*[49], Protokolas Nr. 30 neleidžia abejoti Chartijos taikytinumu Lenkijoje, todėl pagrindinėje byloje neužkertamas kelias taikyti jos 47 straipsnio. Be to, Protokolas Nr. 30 susijęs su Chartija ir neapima ESS 19 straipsnio 1 dalies tiek, kiek ji yra taikytina[50]. Todėl neanalizuosiu jo, pateikdamas ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos analizę šios išvados D.4 skirsnyje.

89. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, procesinis prieštaravimas, teigiant, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, turėtų būti atmestas.

2. Teisingumo Teismo sprendimo poreikis

90. Mano nuomone, išskyrus 1 klausimą bylose C-624/18 ir C-625/18 ir Drausmės bylų kolegijos praktinį neveikimą, pateikti klausimai išlaiko savo dalyką.

91. Pagal suformuotą jurisprudenciją iš SESV 267 straipsnio formuluotės ir struktūros matyti, kad prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra galima tik tada, kai nacionalinis teismas faktiškai nagrinėja bylą, kurioje turi priimti sprendimą, galbūt atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo prejudicine tvarka priimtą sprendimą[51]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateisina ne galimybė pateikti patariamąją nuomonę bendro pobūdžio ar hipotetiniais klausimais, o poreikis veiksmingai išspręsti ginčą[52]. Nors Teisingumo Teismas kiek įmanoma atsižvelgia į nacionalinio teismo vertinimą, kiek pateikti prejudiciniai klausimai yra būtini, jis turi galėti atlikti bet kokį vertinimą, kuris yra neatsiejamas nuo jo paties pareigų vykdymo, visų pirma siekdamas nustatyti, ar jis turi jurisdikciją[53].

92. Taigi SESV 267 straipsnio kontekste Teisingumo Teismas paprastai konstatuoja, kad pateiktas klausimas netenka dalyko, todėl jam nebereikia priimti sprendimo[54], jeigu vykstant procesui pasikeičia teisinės ir (arba) faktinės aplinkybės, susijusios su pateiktų klausimų esme, pavyzdžiui, jeigu nagrinėjami nacionalinės teisės aktai nebetaikomi arba jeigu dėl ieškovo reikalavimų jau priimtas sprendimas, todėl Teisingumo Teismo atsakymas į šiuos klausimus nebėra reikalingas tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priimtų sprendimą pagrindinėje byloje[55].

93. Tuo remdamasis, šiose bylose sutinku su Lenkija ir Komisija, kad 1 klausimas bylose C-624/18 ir C-625/18 neteko dalyko dėl pasikeitusių faktinių aplinkybių, kurios yra šio klausimo pagrindas. Neginčijama, kad po to, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą, 2018 m. rugsėjo 20 d. Respublikos Prezidentas paskyrė teisėjus į Drausmės bylų kolegiją ir ši kolegija veikia ir įgyvendina savo teismines funkcijas. Taip pat pabrėžiu, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad dėl to šis klausimas galėtų tapti nereikšmingas (žr. šios išvados 38 punktą).

49 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimas, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 119 ir 120 punktai. Taip pat žr. generalinės advokatės V. Trstenjak išvados byloje *N.S. ir kt.*, C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:611, 167–171 punktus ir generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Bonda*, C-489/10, EU:C:2011:845 21–23 punktus.

50 Žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 53 punktą.

51 Žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

52 Žr. 2019 m. sausio 10 d. Nutarties *Mahmood ir kt.*, C-169/18, EU:C:2019:5, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

53 Žr. 2013 m. spalio 24 d. Sprendimo *Stoilov i Ko*, C-180/12, EU:C:2013:693, 37 ir 38 punktus.

54 Šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *García Blanco*, C-225/02, EU:C:2004:669, 35–39 punktus.

55 Žr., pvz., 2011 m. birželio 10 d. Sprendimą *Imran*, C-155/11 PPU, EU:C:2011:387; 2019 m. sausio 10 d. Nutartį *Mahmood ir kt.*, C-169/18, EU:C:2019:5.

94. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas turėtų konstatuoti, kad į 1 klausimą bylose C-624/18 ir C-625/18 atsakyti nebereikia, nes jo atsakymas į šį klausimą būtų perteklinis. Vis dėlto pažymiu, kad tai neturi jokio poveikio prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo įgaliojimams prisiimti jurisdikciją pagrindinėje byloje remiantis mano atsakymu į 2 klausimą byloje C-585/18 ir 3 klausimą bylose C-624/18 ir C-625/18 ir jurisdikcijos prisiėmimui, kuris yra neišvengiamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, remiantis mano išvada, kad Drausmės bylų kolegija nėra nepriklausomas teismas (žr. šios išvados E skirsnį).

95. Vis dėlto kiti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai – 1 ir 2 klausimai byloje C-585/18 ir 2 ir 3 klausimai bylose C-624/18 ir C-625/18 – išlaiko savo dalyką.

96. Šiuo klausimu, Teisingumo Teismui nusprendus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui buvo išsiųstas raštas, klausiant, ar, atsižvelgiant į 2018 m. lapkričio 21 d. Įstatymo įsigaliojimą ir Lenkijos teiginius, kad dėl šio įstatymo Teisingumo Teismui nebereikia priimti sprendimo šiose bylose, jis mano, kad atsakymas į Teisingumo Teismui pateiktus klausimus šiose bylose vis tiek yra reikalingas, kad jis galėtų priimti sprendimus pagrindinėse bylose.

97. 2019 m. sausio 25 d. atsakyme į šį raštą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patvirtino, kad atsakymas į pateiktus klausimus vis dar reikalingas, kad jis galėtų priimti sprendimą. Jis konkrečiai nurodė, pirma, kad šie klausimai susiję su problemomis, kurios priėmus 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymą nebuvo išspręstos; antra, šiame įstatyme ginčijamos nacionalinės nuostatos ir jų sukeliamos teisinės pasekmės nepanaikinamos *ex tunc*; ir, trečia, pagal to paties įstatymo 4 straipsnį galimybė gauti atsakymus į pateiktus klausimus yra apribojama ir juo negalima remtis kaip teisiniu pagrindu bylai užbaigti.

98. Tokiomis aplinkybėmis nėra akivaizdu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas nebėra reikalingas jo nagrinėjamiems ginčams išspręsti. Kaip patvirtina prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atsakymas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nagrinėjami realūs ginčai, ir pagrindinės bylos šalys negali to ginčyti [56], o Teisingumo Teismo atsakymas padės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nustatyti teismą, kompetentingą nagrinėti šiuos ginčus [57].

99. Be to, pažymiu, kad jurisprudencija, kuria remiasi Lenkija (žr. šios išvados 52 punktą), netaikytina šioms byloms. Toje jurisprudencijoje atitinkami pakeitimai turėjo poveikį pateiktų klausimų esmei [58]. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai nebuvo išspęsti 2018 m. lapkričio 21 d. įstatymu, nes šis įstatymas nėra susijęs su Drausmės bylų kolegiją ar NTT sudėtį reglamentuojančiomis taisyklėmis. Kitaip tariant, šios taisyklės vis dar galioja.

100. Kalbant apie 2018 m. lapkričio 21 d. Įstatymo 2 ir 4 straipsnių tariamą poveikį pagrindinių bylų ginčams, taip pat nereikėtų pamiršti, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas nepriima sprendimų nacionalinės teisės klausimais ir neprivalo tikrinti, ar sprendimas pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą priimtas pagal nacionalinę teisę, reglamentuojančią teismų organizavimą ir procesą [59]. Nacionaliniai galutinės instancijos teismai, kaip ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą iš esmės privalo pateikti klausimus Teisingumo Teismui dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, ir nacionalinės nuostatos negali riboti šios pareigos [60].

56 Žr. 2014 m. vasario 27 d. Sprendimo *Pohotovosť*, C-470/12, EU:C:2014:101, 30 punktą.

57 Šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 18 d. Sprendimo *Boxus ir kt.*, C-128/09, C-134/09 ir C-135/09, EU:C:2011:667, 28 punktą.

58 Žr. 2010 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *Fluxys*, C-241/09, EU:C:2010:753, 32–34 punktus ir 2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Di Donna*, C-492/11, EU:C:2013:428, 27–32 punktus; 2016 m. kovo 3 d. Nutarties *Euro Bank*, C-537/15, EU:C:2016:143, 27–30, 34–36 punktus.

59 Žr. 2016 m. liepos 7 d. Sprendimo *Genentech*, C-567/14, EU:C:2016:526, 22 punktą.

60 Žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *PFE*, C-689/13, EU:C:2016:199, 32–34 punktus.

101. Dėl pirma nurodytų priežasčių Teisingumo Teismui reikia priimti sprendimą dėl 1 ir 2 klausimų byloje C-585/18 ir 2 ir 3 klausimų bylose C-624/18 ir C-625/18, o procesinį prieštaravimą, susijusį su tuo, kad šie klausimai neteko dalyko, reikėtų atmesti.

C. 1 klausimas bylose C-624/18 ir C-625/18 ir Drausmės bylų kolegijos praktinis neveikimas

102. Jeigu Teisingumo Teismas nepritartų mano analizei, kad šis klausimas neteko dalyko, toliau pateiktos pastabos yra skirtos glaustam, papildomam atsakymui į šį klausimą.

103. Šis klausimas iš esmės susijęs su tuo, ar pagal Sąjungos teisę prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui suteikiami įgaliojimai pagrindinėje byloje, jeigu tuo metu, kai ieškovai siekė užtikrinti savo teisių įgyvendinimą diskriminacijos dėl amžiaus srityje pagal Direktyvą 2000/78, teismas, turėjęs užtikrinti šių teisių įgyvendinimą, dar nebuvo praktiškai įsteigtas.

104. Atsakymas į šį klausimą yra teigiamas dėl toliau nurodytų priežasčių.

105. Pirma, Sprendime *Unibet*[61] Teisingumo Teismas konstatavo, kad valstybės narės privalo pagal nacionalinę teisę sukurti naujas teisių gynimo priemones privatiems asmenims, kad būtų užtikrintas Sąjungos teisėje numatytų teisių įgyvendinimas, jeigu šių priemonių nėra. Atrodo, nėra ginčijama, kad taip buvo pagrindinėse bylose nagrinėjamu atveju, nes Drausmės bylų kolegija neveikė dėl to, kad į ją dar nebuvo paskirti teisėjai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apibrėžė šią problemą, remdamasis nacionaliniams teismams pagal jurisprudenciją nustatyta pareiga netaikyti Sąjungos teisei prieštaraujančių nacionalinių nuostatų, kad būtų užtikrintas visiškas jos veiksmingumas[62]. Pakanka pasakyti, kad šie imperatyvai patvirtina Teisingumo Teismo sprendimą byloje *Unibet*.

106. Be to, kaip patvirtina Direktyvos 2000/78 9 straipsnio 1 dalis, Chartijos 47 straipsnis[63] užtikrina teisę kreiptis į teismą[64]. Nagrinėdamas ieškovų pagrindinėje byloje pareikštus ieškinius, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas užtikrina šią teisę.

D. 1 klausimas byloje C-585/18, 2 klausimas bylose C-624/18 ir C-625/18 ir Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas

1. Chartijos 47 straipsnio veikimas

107. Kaip jau paaiškinau šioje išvadoje, pagrindinėje byloje nagrinėjama tokia situacija, kai valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, taigi ji bus vertinama pagal Chartijos 47 straipsnį. Vis dėlto jurisprudencija dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos neišvengiamai persipina su jurisprudencija dėl Chartijos 47 straipsnio (žr. šios išvados 85 punktą). Europos ir tarptautinių institucijų išleistos gairės, kuriose įtvirtinti valstybėms narėms bendri principai, susiję su teismų nepriklausomumu, taip pat yra naudingas atspirties taškas[65]. Remdamasis šiais šaltiniais, priimsiu sprendimą, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama tvarka atitinka teismų nepriklausomumo reikalavimus pagal Sąjungos teisę.

61 2007 m. kovo 13 d. sprendimas, C-432/05, EU:C:2007:163, visų pirma jo 40 ir 41 punktai. Taip pat žr., pvz., 2013 m. spalio 3 d. Sprendimo *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. / Parlamentas ir Taryba*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 103 ir 104 punktus.

62 1978 m. kovo 9 d. Sprendimas *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49.

63 Žr., pvz., 2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Leitner*, C-396/17, EU:C:2019:375, 61 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

64 Žr., pvz., 2016 m. birželio 30 d. Sprendimo *Toma*, C-205/15, EU:C:2016:499, 42 punktą.

65 Žr. generalinio advokato E. Tanchev išvados byloje *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:325, 72 punktą.

108. Kadangi pagrindinėse bylose nagrinėjama situacija turi būti nagrinėjama remiantis Chartijos 47 straipsniu, svarbu priminti jam veikti reikšmingas Chartijos nuostatas. Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa atitinka EŽTK 6 straipsnio 1 dalį dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą. Pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį šiai Chartijos nuostatai teikiama reikšmė ir taikymo sritis turi būti tokia pati kaip ir minėtai EŽTK nuostatai teikiama reikšmė ir taikymo sritis, arba platesnė, kaip nustatyta EŽTK tekste ir Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencijoje[66]. Dėl Chartijos 52 straipsnio 3 dalies ir jos 47 straipsnio išaiškinimų Sąjungos teisėje turi būti numatyta „minimali apsauga“, užtikrinama EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje, susijusi su teise į nepriklausomą ir nešališką teismą pagal EŽTT jurisprudenciją[67].

109. Galiausiai, kalbant apie Lenkijos argumentus, SESV 267 straipsnio išaiškinimas neatrodo būtinas siekiant išspręsti pagrindinėse bylose kilusius ginčus, nes nebuvo iškeltas klausimas, dėl kurio Teisingumo Teismui visų pirma reikėtų nuspręsti, ar institucija pagal SESV 267 straipsnį patenka į sąvoką „teismas“ arba ar nacionalinis teismas turi teisę ar pareigą kreiptis pagal šią nuostatą.

110. Nors Teisingumo Teismas neseniai savo jurisprudencijoje pažymėjo, kad „nacionalinių teismų nepriklausomumas pirmiausia yra būtinas tam, kad tinkamai veiktų teismų bendradarbiavimo sistema, kurią įgyvendina SESV 267 straipsnyje numatytas kreipimosi dėl prejudicinio sprendimo priėmimo mechanizmas“, ir kad šiuo mechanizmu „gali naudotis tik Sąjungos teisę taikanti institucija, kuri, be kita ko, atitinka šį nepriklausomumo kriterijų“[68], Teisingumo Teismas tikrai neteigė, kad šį nepriklausomumą reglamentuojantys šaltiniai yra tik pagal SESV 267 straipsnį suformuotoje jurisprudencijoje.

111. Be to, Teisingumo Teismo pateikiamas nepriklausomumo kriterijaus vertinimas sprendžiant, ar institucija atitinka „teismo“ kriterijus, kad galėtų pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį, *kokybiniu požiūriu* skiriasi nuo vertinimo, ar pagal Chartijos 47 straipsnį ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą yra įvykdyti teismų nepriklausomumo reikalavimai[69].

112. Pagal SESV 267 straipsnyje įtvirtintą prejudicinio sprendimo mechanizmą Teisingumo Teismas nagrinėja klausimą, susijusį su jame vykstančiu procesu dėl institucijų, turinčių teisę pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, ir jis yra susijęs su tikslais, kuriais grindžiamas šis mechanizmas, siekiant sukurti Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų dialogą ir užtikrinti vienodą Sąjungos teisės aiškinimą[70].

113. Pagal Chartijos 47 straipsnį ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą Teisingumo Teismas iš esmės vertina, ar pagal šiose nuostatose nustatytus reikalavimus nagrinėjama priemonė kelia grėsmę teismų nepriklausomumui.

66 Žr. Su Pagrindinių teisių chartija susijusius išaiškinimus (OL C 303, 2007, p. 17), dėl 47 straipsnio, p. 30, ir dėl 52 straipsnio, p. 34.

67 Žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)*, C-235/17, EU:C:2019:432, 72 punktą. Kartu pažymiu, kad 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, EU:C:2019:531, visų pirma jo 76 ir 79 punktuose, Teisingumo Teismas teisėjų nepašalinamumo principui taikė proporcingumo kriterijų. Šioje išvadoje pažymiu, kad pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį Sąjungos teisėje teisėjų nepašalinamumo ir nepriklausomumo principai saugomi pagal minimalų EŽTT jurisprudencijoje suteikiamos apsaugos lygį.

68 Visų pirma žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 43 punktą ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 54 punktą.

69 Šiuo klausimu žr. 1999 m. vasario 4 d. Sprendimo *Köllensperger ir Atzwanger*, C-103/97, EU:C:1999:52, 24 punktą; generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *Torresi*, C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:265, 45–54 punktus ir generalinio advokato M. Bobek išvados byloje *Pula Parking*, C-551/15, EU:C:2016:825, 81–107 punktus.

70 Žr., pvz., 2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *M.A.S. ir M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 22 ir 23 punktus ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją. Dėl bendros diskusijos žr. Morten Broberg and Niels Fenger „Preliminary References to the European Court of Justice“, Second Edition (Oxford University Press, 2014) p. 60–106.

114. Svarbiausia tai, kad, kaip jau pažymėta, dėl Chartijos 52 straipsnio 3 dalies Sąjungos teisėje užtikrinamas teismų nepriklausomumas, atitinkantis bent EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje nustatytą standartą (žr. šios išvados 108 punktą). Vadinasi, jeigu Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija dėl nepriklausomumo kriterijaus pagal SESV 267 straipsnį (nustatant, ar konkreti institucija gali pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui) neatitiktų EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje užtikrinamos „minimalios apsaugos“ lygio [71], bet kuriuo atveju reikėtų užtikrinti, kad ji atitiktų šį lygį.

2. Teismų nepriklausomumo garantijos turinys pagal Sąjungos teisę

115. Naudinga priminti, jog Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad Chartijos 47 straipsnyje patvirtinamas veiksmingos teisminės gynybos principas, kuris yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kylantis iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų ir įtvirtintas EŽTK 6 ir 13 straipsniuose [72], ir jį taikant kaip Sąjungos vertybė pagal ESS 2 straipsnį yra saugomas teisinės valstybės principas [73]. Teismų nepriklausomumo garantijos turinys pagal Sąjungos teisę yra toks, kaip nurodyta toliau.

116. Pirma, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją „nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos susijusios su reikalavimu, kad egzistuotų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties formavimo, jo narių *skyrimo*, įgaliojimų trukmės ir nusišalinimo, nušalinimo ir atšaukimo atvejų, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai“ [74].

117. Teisingumo Teismas taip pat yra konstatavęs, jog teismų nepriklausomumo reikalavimas reiškia, kad asmenims, kuriems pavesta užduotis priimti sprendimus dėl ginčo, taikoma *drausminė tvarka* turi užtikrinti garantijas, reikalingas, kad būtų išvengta bet kokio tokios tvarkos naudojimo kaip teismo sprendimų turinio politinės kontrolės sistemos. Šiuo atžvilgiu priimtos taisyklės, kurios apibrėžia, be kita ko, drausminius pažeidimus sudarančias veikas ir konkrečiai taikomas sankcijas, numato *nepriklausomos instancijos* įsikišimą laikantis procedūros, visapusiai garantuojančios Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises, ypač teisę į gynybą, ir suteikia galimybę ginčyti teisme drausmės priežiūros institucijų sprendimus, yra garantijos, būtinos siekiant išsaugoti teisminės valdžios nepriklausomumą [75].

118. Tuo remiantis, priemonės, susijusios su teisėjų skyrimu ir teisėjams taikoma drausmine tvarka, yra svarbūs teismų nepriklausomumo garantijų aspektai pagal Sąjungos teisę, ir nepriklausomos institucijos buvimas drausminės sistemos srityje yra šių garantijų dalis. Taigi reikėtų manyti, kad net jeigu institucija, kuriai pavesta vykdyti teisėjų atranką, pavyzdžiui, NTT, pati neatlieka teismo funkcijos, į taisykles dėl, be kita ko, jos sudėties ir veikimo, tiek, kiek jos turi įtaką minėtiems aspektams, galima atsižvelgti vertinant, ar nacionalinis teismas, kurio narius atrenkant ji atliko esminį vaidmenį, užtikrina pakankamas nepriklausomumo garantijas pagal Chartijos 47 straipsnį.

71 Žr. 2019 m. gegužės 21 d. Sprendimo *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)*, C-235/17, EU:C:2019:432, 72 punktą.

72 Žr., pvz., 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 49 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

73 Visų pirma žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 48 punktą ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 58 punktą.

74 Žr., pvz., 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 66 punktą; 2019 m. balandžio 30 d. Nuomonės 1/17 dėl ES ir Kanados IEPS susitarimo, EU:C:2019:341, 204 punktą. Išskirta mano. Šios nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos susijusios su jurisprudencijoje nustatytais atitinkamai išoriniais ir vidiniais nepriklausomumo aspektais: žr., pvz., 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 71–73 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

75 Žr., pvz., 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktą; 2019 m. vasario 12 d. Sprendimo *RH*, C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, 47 punktą. Išskirta mano.

119. EŽTT nuosekliai konstatuoja, kad siekiant nustatyti, ar teismas gali būti laikomas „nepriklausomu“, kaip tai suprantama pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį, reikia atsižvelgti, be kita ko, į jo narių skyrimo tvarką ir jų kadenciją, garantijų nuo išorinio spaudimo buvimą ir į tai, ar institucija sudaro nepriklausomumo įspūdį [76].

120. Kaip pažymėjau savo išvadose byloje *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18) ir byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18) [77], teisėjo nepriklausomumas ir nešališkumas pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį reikalauja objektyvaus vertinimo, ar pats teismas pakankamai užtikrina, kad nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl jo nešališkumo. Tam tikrą reikšmę turi ir sudaromas įspūdis, todėl „teisingumas ne tik turi būti vykdomas, bet ir turi matytis, kad jis vykdomas“. Tai svarbu dėl visuomenės pasitikėjimo, kurį demokratinėje visuomenėje turi kelti teismai. Be to, EŽTK konstatavo, kad, priimant sprendimą konkrečioje byloje, ar yra pagrįsta priežastis baimintis, kad nėra sudaromas objektyvaus nepriklausomumo įspūdis, lemiama yra tai, ar ši baimė yra objektyviai pagrįsta [78].

121. Savo jurisprudencijoje dėl EŽTK 6 straipsnio 1 dalies EŽTT, vertindamas, ar konkreti institucija yra nepriklausoma, nagrinėjo, kaip nariai teisėjai yra skiriami į teisėjų tarybas ar panašias institucijas. Pavyzdžiui, byloje *Denisov prieš Ukrainą* [79] jis pažymėjo, kad, atsižvelgiant į svarbą mažinti politinių organų įtaką institucijos sudėčiai, svarbu įvertinti, kaip teisėjai yra skiriami į šią instituciją, atsižvelgiant į juos delegavusias valdžios institucijas ir teisėjų bendruomenės vaidmenį šiame procese. Tuo remdamasis jis nusprendė, kad atitinkamos institucijos sudėtis atskleidžia tam tikrus struktūrinius trūkumus, keliančius grėsmę nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimams pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį. Visų pirma jis atsižvelgė į tai, kad institucijos narių daugumą sudarė nariai ne teisėjai, kuriuos tiesiogiai skyrė teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijos, kad kolegų renkamų narių teisėjų skaičius buvo ribotas ir kad vykdomosios valdžios institucijos buvo įtrauktos kaip *ex officio* nariai.

122. Be to, Sprendime *Ástráðsson prieš Islandiją* [80] EŽTT konstatavo taikytinų nacionalinių taisyklių, reglamentuojančių teisėjų skyrimą, šiurkštų pažeidimą, kai kitos valdžios, visų pirma vykdomoji valdžia, naudojosi nepagrįsta diskrecija, kuri kėlė grėsmę skyrimo proceso sąžiningumui, pažeidžiant EŽTK 6 straipsnio 1 dalį. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad nacionalinės teisės aktai buvo skirti apsaugoti teismų nepriklausomumui nuo vykdomosios valdžios ir kuo labiau sumažinti nepagrįstos partijų politinių interesų įtakos šiam procesui riziką. Jis konstatavo, kad šis procesas kenkė pasitikėjimui, kurį teismai turi kelti demokratinėje visuomenėje, ir pažeidė pagrindinę teisinės valstybės principo nuostatą, kad teismas turi būti įsteigtas pagal įstatymą.

123. Tuo remdamasis, pažymiu, kad nors minėtos EŽTT jurisprudencijos, susijusios su EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi, aplinkybės skiriasi nuo šių bylų aplinkybių, EŽTT, vertindamas nepriklausomumą pagal šią nuostatą, atsižvelgia į nepriklausomumo įspūdį ir teisėjų tarybų bei panašių institucijų sudėtį.

76 Žr., pvz., 2018 m. lapkričio 6 d. EŽTT sprendimo *Nunes De Carvalho / Portugalija*, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, 144 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

77 EU:C:2019:325, 71 punktas; EU:C:2019:529, 111 punktas (kuriame cituojami 2018 m. rugsėjo 25 d. EŽTT sprendimo *Denisov prieš Ukrainą*, CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, 60–64 punktai ir 2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Nunes De Carvalho prieš Portugaliją*, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, 144–150 punktai). Taip pat žr. 2002 m. Bangaloro teisėjų elgesio principus, visų pirma 1.3, 1.6 ir 3.2 punktus.

78 Žr. 2003 m. gegužės 6 d. EŽTT sprendimo *Kleyn ir kt. prieš Nyderlandus*, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, 194 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

79 2018 m. rugsėjo 25 d. EŽTT sprendimas, ECLI:CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, 68–70 punktai (kuriuose cituojami 2013 m. sausio 9 d. EŽTT sprendimo *Volkov prieš Ukrainą*, CE:ECHR:2013:0109JUD002172211, 109–115 punktai).

80 2019 m. kovo 12 d. EŽTT sprendimas, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, visų pirma 103, 121–123 punktai.

124. Be to, kaip rodo neseniai atlikti tyrimai[81], teisėjų tarybos ir panašios institucijos atlieka esminį vaidmenį užtikrinant teismų nepriklausomumą ir autonomiją daugelyje valstybių narių (nors ir ne visose jų). Nors vieno teisėjų tarybų modelio nėra, jos laikomos turinčiomis tam tikrų bendrų savybių, susijusių su jų užduotimi užtikrinti teismų nepriklausomumą ir veikimą jų atitinkamų jurisdikcijų teismų sistemose, siekiant išlaikyti pagarbą teisinės valstybės principui ir pagrindinėms teisėms.

125. Remdamasis Europos ir tarptautinėmis gairėmis pažymiu, kad šios bendros savybės apima toliau nurodytus aspektus. Pirma, teisėjų tarybų *užduotis* yra užtikinti teismų ir teisėjų nepriklausomumą, o tai reiškia, kad jiems neturi būti daroma jokia teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų įtaka[82].

126. Antra, nėra vieno modelio, kuriuo privalo vadovautis valstybė, steigdama teisėjų tarybą, jeigu šios institucijos *sudėtis* užtikrina jos nepriklausomumą ir leidžia jai veiksmingai veikti[83]. Visų pirma teisėjų tarybas iš esmės turėtų sudaryti bent dauguma teisėjų, kuriuos renka jų kolegos, kad nebūtų leidžiama manipuliuoti ar daryti nederamą spaudimą[84]. Atrankos procedūra turėtų vykti objektyviai ir skaidriai, užtikrinant platų atstovavimą visų lygmenų teismams, o teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų dalyvavimo atrankos procese reikėtų vengti[85].

127. Trečia, siekiant užtikrinti pareigų tęstinumą, teisėjų tarybų narių *kadencija* neturėtų būti keičiama tuo pat metu kai vyksta parlamento rinkimai arba pratęsiama po jų[86].

128. Ketvirta, teisėjų atranka, skyrimas ir (arba) pareigų paaukštinimas yra viena iš plačiausiai pripažįstamų teisėjų tarybų *funkcijų* ir procedūras turi atlikti teisėjų tarybos, kurios nepriklauso nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų[87].

129. Vadinasi, galima teigti, kad teisėjų tarybų sudėtį, kadenciją ir funkcijas reglamentuojančios nuostatos grindžiamos aukščiausiu tikslu garantuoti jų vaidmenį užtikrinti teismų nepriklausomumą, taigi vengiant teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų įtakos, visų pirma susijusios su jų narių skyrimu. Mano nuomone, nors valstybės narės turi diskreciją pasirinkti, ar kurti teisėjų tarybą, ar panašią instituciją, jeigu taryba įkuriama, turi būti pakankamai užtikrintas jos nepriklausomumas, be kita ko, tokiomis nuostatomis.

81 Jungtinių Tautų Žmogaus teisių taryba, Specialiojo pranešėjo pranešimas dėl teisėjų ir advokatų nepriklausomumo, 2018 m. gegužės 2 d. (toliau – 2018 m. JT pranešimas), 7–31 punktai ir juose pateiktos citatos. Taip pat žr., pvz., Europos Tarybos Konsultacinės Europos teisėjų tarybos (*Consultative Council of European Judges*, CCJE) Nuomonę Nr. 10 (2007) dėl visuomenei tarnaujančios teisėjų tarybos, 2007 m. lapkričio 23 d. (toliau – 2007 m. CCJE nuomonė); Anja Seibert-Fohr (red.), „Judicial Independence in Transition“ (Springer 2012); David Kosař (kviestinis red.), Special Issue, Judicial Self-Governance in Europe (2018) 19 *German Law Journal* 1567.

82 Žr., pvz., 2010 m. rekomendaciją (26 išnaša, 26 punktas); Europos teismų tarybų tinklo (ENCJ) 2010–2011 m. Teismų tarybų ataskaitą, 2011 m. Rekomendacijos dėl teismų tarybų (toliau – 2011 m. ENCJ ataskaita) 3.2 punktą; Tarptautinės teisėjų asociacijos Visuotinės teisėjų chartijos, atnaujintos 2017 m. lapkričio 14 d., 2 ir 3 straipsnius; 2018 m. JT pranešimą (81 išnaša, 32 ir 37 punktai).

83 Žr., pvz., Europos demokratijos per teisę komisijos (Venecijos komisijos) Nuomonę Nr. 403/2006, Teisėjų skyrimas, 2007 m. birželio 22 d., CDL-AD(2007)028, 28 punktą; 2007 m. CCJE nuomonę (81 išnaša, 15 punktas); 2018 m. JT pranešimą (81 išnaša, 66 punktas).

84 Žr., pvz., 1998 m. Europos chartiją (32 išnaša, aiškinamasis memorandumas, 1.3 punktas); 2007 m. CCJE Nuomonę (81 išnaša, 17–19 punktai); 2010 m. Rekomendaciją (26 išnaša, 27 punktas); Europos Tarybos Konsultacinės teisėjų tarybos (CCJE) Teisėjų *Magna Carta* (Pagrindiniai principai), 2010 m. lapkričio 17 d., CCJE(2010) 3 *Final*, 13 punktas; 2011 m. ENCJ ataskaitą (82 išnaša, 2.1–2.3 punktai).

85 Žr., pvz., 1998 m. Europos chartiją (32 išnaša, 1.3 punktas); 2007 m. CCJE nuomonę (81 išnaša, 25–31 punktai); 2011 m. ENCJ ataskaitą (82 išnaša, 2.3 punktas); 2018 m. JT pranešimą (81 išnaša, 75 ir 76 punktai).

86 Žr., pvz., 2007 m. CCJE nuomonę (81 išnaša, 35 punktas); 2018 m. JT pranešimą (81 išnaša; 83 punktas). Taip pat žr. Europos Tarybos veiksmų planą dėl teismų nepriklausomumo ir nešališkumo stiprinimo, 2016 m. balandžio 13 d., CM(2016) 36 *final* (Aiškinamoji pastaba, 1.1 veiksmas, p. 20) („Teisėjų tarybų veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai neturėtų lemti pagal anksčiau galiojusius teisės aktus išrinktų asmenų kadencijų nutraukimo prieš terminą, išskyrus atvejus, kai teisės aktų pakeitimais siekiama stiprinti tarybos sudėties nepriklausomumą“).

87 Žr., pvz., 1998 m. Europos Chartiją (32 išnaša, 3.1 punktas); 2011 m. ENCJ ataskaitą (82 išnaša, 3.3 punktas); 2016 m. „Rule of Law Checklist“ (36 išnaša, 81 punktas); 2018 m. JT pranešimą (81 išnaša, 48 punktas).

3. Taikymas pagrindinės bylos aplinkybėms

130. Atsižvelgdamas į pateiktus samprotavimus, laikausi nuomonės, kad Drausmės bylų kolegija, kuri yra pagrindinės bylos dalykas, neatitinka Chartijos 47 straipsnyje nustatytų nepriklausomumo reikalavimų.

131. Reikėtų pažymėti, kad NTT yra institucija, kuriai pavesta užtikrinti teismų ir teisėjų nepriklausomumą pagal Lenkijos Konstituciją, ir jos funkcijos apima Aukščiausiojo Teismo teisėjų, įskaitant Drausmės bylų kolegijos teisėjus, kuriuos skiria Respublikos Prezidentas, atranką (žr. šios išvados 16 ir 19 punktus). Taigi tam, kad NTT galėtų tinkamai atlikti savo užduotis, teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijos neturi daryti jai įtakos.

132. Vis dėlto pati NTT narių skyrimo tvarka atskleidžia trūkumus, kurie gali kelti grėsmę jos nepriklausomumui nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų. Pirma, tai grindžiama tuo, kad pagal NTT įstatymo 9a straipsnį (žr. šios išvados 22 punktą) 15 NTT narių teisėjų skiria nebe teisėjai, o Seimas. Tai reiškia, kad daugumą NTT narių (23 iš 25) sudaro teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų paskirti nariai[88].

133. Be to, pagal NTT įstatymo 11a straipsnio 2 dalį kandidatus į NTT narius teisėjus gali siūlyti bent 2000 Lenkijos piliečių arba 25 teisėjų grupės. Pagal minėto įstatymo 11d straipsnį šiuos narius į NTT renka Seimas 3/5 galiojančių balsų dauguma, dalyvaujant bent pusei teisę balsuoti turinčių deputatų (žr. šios išvados 24 ir 25 punktus).

134. Taigi galima manyti, kad NTT narių skyrimo tvarka suponuoja teisėkūros valdžios institucijų įtaką NTT, ir negalima neatsižvelgti į tai, kad Seimas gali pasirinkti kandidatus tik su nedideliu teisėjų palaikymu arba išvis be jo, todėl teisėjų bendruomenės nuomonė gali turėti nepakankamą įtaką NTT narių atrankos procese[89]. Neatsižvelgiant į deklaruojamus tikslus stiprinti NTT demokratinį teisėtumą ir atstovaujamumą, ši tvarka gali neigiamai paveikti NTT nepriklausomumą[90].

135. Be to, nereikėtų pamiršti, kad NTT narių teisėjų skyrimo tvarkos pakeitimai buvo atliekami tuo metu, kai NTT narių kadencijos buvo nutraukiamos prieš terminą. Nebuvo ginčijama, kad NTT įstatyme NTT narių teisėjų kadencijos nutraukimas prieš terminą numatytas tuo metu, kai renkami nauji nariai (žr. šios išvados 22 ir 26 punktus). Nepaisant tariamo tikslo suvienodinti NTT narių kadencijos sąlygas, nedelsiamas esamų NTT narių pakeitimas, kartu nustatant naują NTT narių skyrimo tvarką, gali būti laikomas keliančiu papildomą grėsmę NTT nepriklausomumui nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų[91].

136. 2019 m. kovo 25 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimas (K 12/18)[92] nepaneigia mano analizės. Tame sprendime *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) konstatavo, pirma, kad NTT įstatymo 9a straipsnis (žr. šios išvados 22 punktą), susijęs su tuo, kaip teisėjus narius renka Seimas, atitinka kelias Lenkijos Konstitucijos nuostatas ir, antra, kad NTT įstatymo 44 straipsnio 1a dalis (žr. šios išvados 28 punktą), susijusi su NTT neigiamų individualių

88 T. y. 21 NTT narį skiria teisėkūros valdžios institucijos (15 narių teisėjų + 4 nariai, kuriuos skiria Seimas, + 2 nariai, kuriuos skiria Senatas (aukštesnieji Lenkijos parlamento rūmai); 1 narį skiria Respublikos Prezidentas, o iš 3 *ex officio* narių vienas narys yra vykdomosios valdžios institucijos (Teisingumo ministerijos) narys ir 2 – teismų sistemos nariai (Aukščiausiojo Teismo pirmasis pirmininkas ir Vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas). Žr. šios išvados 20 punktą.

89 Žr., be kita ko, Komisijos pagrįstą pasiūlymą (3 išnaša, 141–143 konstatuojamosios dalys); Venecijos komisijos Nuomonę Nr. 904/2017 (4 išnaša, 24–26 punktai); 2018 m. JT pranešimą dėl Lenkijos (4 išnaša, 67–69 punktai).

90 Taip pat galima manyti, kad šiems tikslams pasiekti gali būti imamasi kitų priemonių, kaip nurodyta Venecijos komisijos nuomonėje Nr. 904/2017 (4 išnaša, 27 punktas); 2018 m. birželio 22 d. Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (*Council of Europe Group of States Against Corruption* (GRECO) ketvirtojo vertinimo etapo ataskaitos dėl Lenkijos priedas, Greco-AdHocRep(2018)3, 28 ir 29 punktai.

91 Žr., pvz., Komisijos pagrįstą pasiūlymą (3 išnaša, 140, 144, 145 ir 175 konstatuojamosios dalys); Venecijos komisijos nuomonę Nr. 904/2017 (4 išnaša, 28–31 punktai); 2018 m. JT pranešimą dėl Lenkijos (4 išnaša, 70 punktas).

92 Žr. santrauką *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) pranešime spaudai po teismo posėdžio, K 12/18, pateikiamą adresu http://trybunal.gov.pl/.

sprendimų teisminės kontrolės procedūra, yra nesuderinama su Lenkijos Konstitucijos 184 straipsniu. Tame sprendime nėra medžiagos, kuri būtų reikšminga Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo reikalavimams pagal Sąjungos teisę ir bet kuriuo atveju jis savaime nepašalina visų pirmiau nurodytų aplinkybių, prisidedančių prie NTT nepriklausomumo silpninimo.

137. Remiantis šiuo pagrindu, atsižvelgiant į tai, kad teisėjų tarybos turi esminę reikšmę užtikrinant teismų nepriklausomumą tose jurisdikcijose, kuriose yra įkurtos, ir kad jos pačios, atlikdamos savo užduotis, turi būti nepriklausomos ir laisvos nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų kišimosi, NTT vaidmuo atrenkant teisėjus į Drausmės bylų kolegiją verčia manyti, kad tokia kolegija neužtikrina pakankamų nepriklausomumo garantijų pagal Chartijos 47 straipsnį. Yra pagrįstų priežasčių objektyviai abejoti Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumu atsižvelgiant į teisėkūros valdžios institucijų vaidmenį atrenkant 15 NTT narių teisėjų ir šios institucijos vaidmenį atrenkant teisėjus, kuriuos Respublikos Prezidentas galėtų skirti į Aukščiausiąjį Teismą. Šių abejonių negali išsklaidyti (vertinant techniškai) patariamasis NTT vaidmuo šiame procese.

138. Be to, kaip nurodė ieškovai, ELPA priežiūros institucija ir Komisija, yra keli aspektai, susiję su Drausmės bylų kolegijos teisėjų atranka, į kuriuos reikėtų atsižvelgti greta NTT narių teisėjų skyrimo tvarkos pakeitimų.

139. Visų pirma nebuvo ginčijama, kad iki visų teisėjų paskyrimo į Drausmės bylų kolegiją pirmą kartą šios kolegijos teisėjus skiria Respublikos Prezidentas (žr. šios išvados 18 punktą); antra, Drausmės bylų kolegijai tam tikru mastu taikomos nuostatos, pagal kurias ji skiriasi nuo kitų Aukščiausiojo Teismo kolegijų, pavyzdžiui, 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 20 straipsnis, kuriame numatyta, kad Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko pareigas eina Drausmės bylų kolegijos pirmininkas, pirmininkaujantis šioje kolegijoje posėdžiaujantiems teisėjams (žr. šios išvados 14 punktą); trečia, taisyklės dėl Drausmės bylų kolegijos buvo nustatytos priėmus teisės aktų rinkinį, apėmusį priemones dėl Lenkijos teisingumo sistemos reformos (žr. šios išvados 1 punktą), ir, ketvirta, Drausmės bylų kolegijai pirmiausia pavesta nagrinėti bylas, susijusias su Aukščiausiojo Teismo teisėjų išėjimu į pensiją, ir teisėjų drausmės bylas (šis teisės aktų rinkinys buvo susijęs su abiem šiais aspektais) (žr. šios išvados 15 ir 17 punktus) [93]. Iš tiesų 2017 m. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas NTT įstatymas, įsigaliojo likus beveik trims mėnesiams iki 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo įsigaliojimo (žr. šios išvados 11 ir 21 punktus), ir juo NTT buvo suteiktas šis vaidmuo atrinkti teisėjus, kuriuos Respublikos Prezidentas galėtų skirti į Drausmės bylų kolegiją.

140. Šiuo klausimu pažymiu, kad nutarime, kuriame išdėstė savo poziciją dėl šių bylų [94], Drausmės bylų kolegija pažymi, be kita ko, kad teisėjų skyrimas yra Respublikos Prezidento konstitucinė prerogatyva, įgyvendinama bendradarbiaujant su NTT, ir kad Drausmės bylų kolegija atitinka EŽTK 6 straipsnio 1 dalies reikalavimus, nes ji yra įsteigta pagal įstatymą ir nuostatos dėl jos statuso, jurisdikcijos ir vidaus organizavimo užtikrina šios kolegijos ir jos teisėjų nepriklausomumą ir nešališkumą. Ji teigia, kad Drausmės bylų kolegijos teisėjų nepriklausomumą ir nešališkumą visų pirma užtikrina taisyklės dėl teisėjų nušalinimo, ir jis turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečią faktinę situaciją.

141. Neatsižvelgiant į generalinės prokuratūros ir Lenkijos kartu su Drausmės bylų kolegija pateiktus argumentus dėl Respublikos Prezidento konstitucinės prerogatyvos skirti teisėjus ir formalių nepriklausomumo garantijų, taikytinų Drausmės bylų kolegijai, šių argumentų nepakanka siekiant išsklaidyti įspūdį, kad šiai kolegijai trūksta objektyvaus nepriklausomumo, vertinant pagal šios išvados 132–135 ir 139 punktuose pateiktus samprotavimus.

93 Reikėtų pažymėti, kad Venecijos komisija savo Nuomonėje Nr. 904/2017 (4 išnaša, konkrečiai 89–95, 128–131 punktai) bendrą Lenkijos teisės aktų poveikį NTT ir Drausmės bylų kolegijai, kartu su kitomis reformomis, laikė keliančiu didelę grėsmę teismų nepriklausomumui. Be to, 2018 m. rugsėjo 17 d. Europos teismų tarybų tinklas (ENCJ) sustabdė NTT narystę dėl jos narių teisėjų skyrimo pakeitimų ir dar 13 aplinkybių, įskaitant tai, kad NTT įstatymas yra dalis bendros reformos, kuria siekiama stiprinti vykdomosios valdžios padėtį ir pažeisti teismų nepriklausomumą: žr. ENCJ poziciją (28 išnaša) ir pranešimą spaudai „ECNJ stabdo Lenkijos nacionalinės teismų tarybos – KRS – narystę“, skelbiamą adresu http://www.encj.eu/.

94 Žr. šios išvados 20 išnašą.

142. Be to, pagrindinėje byloje iškilusi situacija sustiprina įspūdį dėl nepriklausomumo stokos, atsižvelgiant į tai, kad ieškovai siekia, jog tariamą jų nepašalinamumo ir nepriklausomumo garantijų pažeidimą ištaisytų nepriklausomas ir nešališkas teismas. Kalbant apie ieškovą byloje C-585/18, atrodo, kad nustatyta tvarka prieštarauja šalių procesinio lygiateisiškumo principui [95]. Taip yra todėl, kad ieškovas gavo neigiamą NTT nuomonę ir kartu NTT atlieka vaidmenį formuojant Drausmės bylų kolegijos, t. y. teismo, kuriame pagal Lenkijos teisę jam siūloma teisių gynimo priemonė, sudėtį. Atrodo, kad tai kelia problemų šalių procesinio lygiateisiškumo požiūriu, atsižvelgiant į mano išvadas, padarytas dėl Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo trūkumų, kuriuos lemia NTT narių skyrimo tvarka.

143. Vis dėlto norėčiau pažymėti, jog tai nereiškia, kad teismų nepriklausomumo reikalavimai turėtų būti aiškinami kaip neleidžiantys valstybėms narėms vykdyti atitinkamų savo sistemos reformų, visų pirma susijusių su teisėjų atranka ir jų teisėjų tarybų ar panašių institucijų sudėtimi; tai reiškia, kad valstybės narės privalo vykdyti tokias reformas, laikydamosi įsipareigojimų pagal Sąjungos teisę, įskaitant įsipareigojimą išlaikyti savo teismų ir teisėjų nepriklausomumą laikantis Chartijos 47 straipsnio.

144. Atsižvelgiant į tai, generalinės prokuratūros ir Lenkijos pateikti argumentai, grindžiami tariamais Lenkijoje ir kitose valstybėse narėse priimtų sprendimų panašumais, neįtikina. Kaip nurodė ieškovai, ši byla susijusi su situacija Lenkijoje, visų pirma atsižvelgiant į šios išvados 132–135 ir 139 punktuose pateiktus argumentus [96]. Galbūt reikėtų pabrėžti ir tai, kad valstybėms narėms šiame kontekste netaikomi dvigubi standartai, nes bet kuri valstybės narės priemonė, kelianti grėsmę teismų nepriklausomumui pagal Chartijos 47 straipsnį, neturėtų būti toleruojama Sąjungos teisinėje sistemoje.

4. Vertinimas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą

145. Ar, be Chartijos 47 straipsnio pažeidimo, teismų nepriklausomumo reikalavimų pažeidimas pagrindinių bylų aplinkybėmis prilygsta struktūriniam ar bendram trūkumui, keliančiam grėsmę teismų nepriklausomumo esmei pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą [97], taip apskritai pažeidžiant ESS 2 straipsnyje saugomą teisinės valstybės principą? [98]

146. Savo išvadoje byloje *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18) [99] laikiausi nuomonės, kad nacionalinės priemonės, kuriomis sutrumpinamas Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinis amžius, nenumatant tinkamų garantijų, kuriomis siekiama apsaugoti nepašalinamumą ir užtikrinti nepriklausomumą, iš esmės reiškė tokį struktūrinį trūkumą, turintį įtaką visam Aukščiausiojo Teismo teisėjų korpusui. Savo išvadoje byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18) [100] padariau tą pačią išvadą dėl nacionalinių priemonių, kuriomis buvo sutrumpintas bendrosios kompetencijos teismų teisėjų pensinis amžius ir kurios turėjo poveikį visam Lenkijos teisėjų korpusui. Abi šios reformos bendrai paveikė Lenkijos teismų sistemos struktūrą.

95 Žr., pvz., 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Ordre des barreaux francophones et germanophone ir kt.*, C-543/14, EU:C:2016:605, 40 ir 41 punktus ir 2017 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, 96 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

96 Pažymėtina, kad pagal 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinę iš 20 tirtų valstybių narių Lenkija yra vienintelė valstybė narė, kurioje teisėjų tarybos narius teisėjus siūlo skirti ne tik teisėjai ir skiria parlamentas. Žr. 2019 m. balandžio 26 d. Komisijos komunikatą „2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė“, COM (2019) 198 *final*, 54 lentelė, p. 55 ir 62. Taip pat žr. 2017 m. ESBO galutinę nuomonę dėl Lenkijos (4 išnaša, 43–46 punktai).

97 Generalinio advokato E. Tanchev išvados byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)*, C-192/18, EU:C:2019:529, 115 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija. Taip pat žr. generalinio advokato E. Tanchev išvados byloje *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:325, 63 punktą ir 41 išnašą.

98 Visų pirma žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 32 punktą ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 47 punktą. Kaip pažymėjau savo išvados byloje *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:517, 40 punkte, „šios teisės pažeidimo išduodančiojoje valstybėje narėje pavojus gali grėsti, net jei šioje valstybėje narėje nėra pažeidžiamas teisinės valstybės principas“.

99 EU:C:2019:325.

100 EU:C:2019:529.

147. Pažymiu, kad 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18)[101] Teisingumo Teismas nenagrinėjo taisyklių, užtikrinančių teisėjų nepašalinamumą ir nepriklausomumą, pažeidimo sunkumo atsižvelgiant į ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Tame sprendime nebuvo nurodytas struktūrinis ar bendras šių taisyklių pažeidimas[102].

148. Darau išvadą, kad bet kuriuo atveju pagrindinių bylų aplinkybėmis buvo pažeista ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

149. Šią išvadą pirmiausia darau todėl, kad Lenkijos teisės aktai, kuriais sukuriama nauja Aukščiausiojo Teismo kolegija, šiuo atveju – Drausmės bylų kolegija, kompetentinga nagrinėti Aukščiausiojo Teismo teisėjų, iš anksto ir neteisėtai išleistų į pensiją, skundus pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, yra glaudžiai susiję su problemomis, kurias nagrinėjau savo išvadoje *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18) ir kurios bendrai paveikė Aukščiausiojo Teismo teisėjus. 2019 m. birželio 24 d. sprendime toje byloje[103] Teisingumo Teismas konstatavo, kad nagrinėjamos priemonės pažeidė ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (žr. šios išvados 2 punktą).

150. NTT atlieka reikšmingą vaidmenį skiriant šios naujos kolegijos teisėjus ir, išanalizavus atidžiau, tai atrodo nesuderinama su Europos ir tarptautinėmis gairėmis dėl šių institucijų nepriklausomumo nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų (žr. šios išvados 124–135 punktus). Tai atveria kelią politinės valdžios institucijoms daryti didelio masto įtaką Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimui ir apskritai turi poveikį Lenkijos teismų sistemos struktūrai.

151. Be to, būtent naujai sudaryta Drausmės bylų kolegija priima sprendimus bylose, susijusiose su teisėjais, paveiktais priemonių, kurias Teisingumo Teismas neseniai pripažino pažeidžiančiomis ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, kaip minėta šioje išvadoje (žr. jos 149 punktą). Atsižvelgiant į tai, kada nustatytos naujosios priemonės dėl NTT narių teisėjų atrankos ir šios institucijos vaidmens sprendžiant, kas bus paskirtas į Drausmės bylų kolegiją, tai galimai kelia grėsmę Aukščiausiojo Teismo teisėjų, kuriems suėjo naujai nustatytas pensinis amžius, galimybėms, kad jų byla bus išnagrinėta teisingai, nepriklausome teisme, kuriame jie galėtų ginčyti tokias priemones.

152. Taigi, atsižvelgiant į šiose bylose kilusios problemos ir problemos, kurią nagrinėjau savo išvadoje byloje *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18), panašumą, šią problemą taip pat reikėtų laikyti struktūrine ir bendra, taigi paveikiančia pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą užtikrinamo teismų nepriklausomumo „esmę“.

E. 2 klausimas byloje C-585/18, 3 klausimas bylose C-624/18 ir C-625/18 ir jurisdikcijos prisiėmimas, nes Drausmės bylų kolegija nėra nepriklausomas teismas

153. Jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad tokia nacionalinio galutinės instancijos teismo kolegija, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama Drausmės bylų kolegija, neatitinka Sąjungos teisėje numatytų teismų nepriklausomumo reikalavimų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar kitas nacionalinis teismas, pavyzdžiui, jis pats, pagal Sąjungos teisę privalo netaikyti nacionalinės teisės nuostatų, neleidžiančių jam turėti jurisdikcijos nagrinėti ginčus.

154. Atsakymas į šį klausimą yra teigiamas dėl toliau nurodytų priežasčių.

101 EU:C:2019:531.

102 Plg. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C 216/18 PPU, EU:C:2018:586, visų pirma 60, 73 ir 74 punktus.

103 *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531. Pažymiu, kad šio sprendimo 115 ir 116 punktuose Teisingumo Teismas konstatavo, kad dėl NTT dalyvavimo teisėjo įgaliojimų vykdymo sulaukus įprasto pensinio amžiaus termino pratęsimo procedūroje ši procedūra iš esmės gali būti objektyvesnė, tačiau „tai taikytina tik tuo atveju, jei tenkinamos tam tikros sąlygos, be kita ko, jei ši įstaiga pati yra nepriklausoma nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių ir nuo institucijos, kuriai turi pateikti išvadą“.

155. Remiantis suformuota jurisprudencija, pagal Sąjungos teisės viršenybės principą reikalaujama, kad nacionaliniai teismai, įpareigoti taikyti Sąjungos teisės nuostatas pagal jiems suteiktą jurisdikciją, turėtų pareigą užtikrinti visišką šių nuostatų veiksmingumą, prireikus savo iniciatyva netaikydami bet kurios joms prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, ir neprivalo prašyti, kad ši nacionalinė nuostata būtų panaikinta teisėkūros arba kitokiomis konstitucinėmis priemonėmis, arba laukti, kol tai bus padaryta [104]. Nacionalinis teismas, neviršydamas savo įgaliojimų ribų, turėtų suteikti asmenims teisinę apsaugą, kuri jiems numatyta Chartijos 47 straipsnyje, ir užtikrinti visišką šių straipsnių veiksmingumą, prireikus netaikydamas bet kurios jiems prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos [105].

156. Vadinasi, šiose bylose nacionalinės nuostatos, suteikiančios jurisdikciją priimti sprendimą dėl ginčo, susijusio su Sąjungos teise, nacionalinio galutinės instancijos teismo kolegijai, kuri neatitinka Chartijos 47 straipsnyje ir (arba) ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatytų teismų nepriklausomumo reikalavimų, neturi būti taikomos. Kaip nurodė Komisija, atsižvelgiant į teismų nepriklausomumo svarbą veiksmingos privačių asmenų teisminės gynybos užtikrinimui pagal Sąjungos teisę, kita nacionalinio galutinės instancijos teismo kolegija, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagrindinėse bylose pateikęs teismas, turi galėti savo iniciatyva atsisakyti taikyti su šiuo principu nesuderinamas nacionalines nuostatas. Nacionaliniai teismai privalo užtikrinti veiksmingą teisių gynimo priemonę Sąjungos teisės įgyvendinimui užtikrinti, jeigu ji nėra prieinama pagal nacionalinę teisę [106].

VII. Išvada

157. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Dėl 1 klausimo bylose C-624/18 ir C-625/18 nereikia priimti sprendimo.

   Alternatyviai – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis kartu su 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 9 straipsnio 1 dalimi turi būti aiškinamas taip, kad, pateikus valstybės narės galutinės instancijos teismui skundą dėl diskriminavimo dėl amžiaus draudimo tariamo pažeidimo to teismo teisėjo atžvilgiu ir prašymą taikyti reikalavimo užtikrinimo priemones, tas teismas – siekdamas apsaugoti iš Sąjungos teisės kylančias teises, taikydamas nacionalinėje teisėje nustatytas laikinąsias apsaugos priemones – privalo atsisakyti taikyti nacionalinės teisės nuostatas, suteikiančias jurisdikciją byloje, kurioje pateiktas skundas, to teismo organizaciniam vienetui, kuris neveikia, nes į jį nebuvo paskirti teisėjai.

2. Chartijos 47 straipsnyje nustatyti teismų nepriklausomumo reikalavimai turėtų būti aiškinami taip, kad naujai įsteigta valstybės narės galutinės instancijos teismo kolegija, turinti jurisdikciją nagrinėti nacionalinio teismo teisėjo bylą ir sudaryta išimtinai iš teisėjų, atrinktų nacionalinės institucijos, kuriai pavesta užtikrinti teismų nepriklausomumą, t. y. *Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teisėjų taryba), kurios nepriklausomumas nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios institucijų nėra užtikrinamas, atsižvelgiant į sisteminį jos sudarymo modelį ir veikimo būdą, neatitinka šių reikalavimų.

   Tokia situacija draudžiama ir pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

104 Žr., pvz., 2018 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality ir Commissioner of the Garda Síochána*, C-378/17, EU:C:2018:979, 35 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

105 Žr. 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 79 punktą.

106 2007 m. kovo 13 d. Sprendimas *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, visų pirma 40 ir 41 punktai. Taip pat žr., pvz., 2013 m. spalio 3 d. Sprendimo *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. / Parlamentas ir Taryba*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 103 ir 104 punktus.

3. Valstybės narės galutinės instancijos teismo kolegija, neturinti jurisdikcijos byloje, bet atitinkanti Sąjungos teisės reikalavimus, keliamus teismui, kuriai pateiktas apeliacinis skundas byloje dėl Sąjungos teisės, pagal Sąjungos teisės viršenybės principą privalo atsisakyti taikyti nacionalinės teisės aktų nuostatas, draudžiančias jai turėti jurisdikciją tokioje byloje.